

Verslag van een openbaar verhoor

De parlementaire enquêtecommissie Fraudebeleid en Dienstverlening heeft op 12 september 2023 **de heer Krug** als getuige gehoord.

Voorzitter: Belhaj

Griffier: Sjerp

Aanwezige leden van de commissie: Aartsen, Azarkan, Belhaj, Maatoug, Van Nispen, Van Raan, Sylvana Simons en Slootweg.

Aanvang 10.15 uur.

De **voorzitter**:

Welkom bij de openbare verhoren van de parlementaire enquêtecommissie Fraudebeleid en Dienstverlening. Vandaag is het de tweede dag in de tweede week van in totaal vijf verhoorweken. Op deze dag zal de commissie twee getuigen verhoren over het onderwerp fraudebeleid in de sociale zekerheid.

Ik verzoek de griffier om de eerste getuige van vandaag, de heer Krug, naar binnen te geleiden.

(De heer Krug wordt binnengeleid door de griffier.)

De **voorzitter**:

Welkom, meneer Krug. U wordt vandaag gehoord als getuige. Dit verhoor vindt plaats onder ede. U heeft ervoor gekozen de belofte af te leggen. Ik verzoek u met de belofte te bevestigen dat u de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen.

(In handen van de voorzitter legt de heer Krug de belofte af.)

De **voorzitter**:

Dan staat u nu onder ede en mag u plaatsnemen.

Nogmaals goedemorgen, meneer Krug. Ditmaal heet ik u van harte welkom namens de hele enquêtecommissie Fraudebeleid en Dienstverlening.

Ik wil u vragen om uw microfoon aan te laten als we dit verhoor doen. Ik wil mededelen dat het verhoor afgenomen zal worden door mevrouw Maatoug en mijzelf. Voordat we gaan beginnen even de vraag of alles helder is.

De heer **Krug**:

Alles is duidelijk, ja.

De **voorzitter**:

Hartstikke mooi. Dan gaan we beginnen met het verhoor. Meneer Krug, u was in de periode 2004 tot 2011 bij het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid werkzaam in de functie van directeur Handhaving en administratieve lasten en later in de functie van directeur Naleving. In deze functies hield u zich bezig met handhaving binnen de sociale zekerheid. In dit verhoor willen we het met u hebben over uw betrokkenheid bij het fraudebeleid.

U heeft sinds 1977 bij het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid gewerkt, met een kleine onderbreking in de jaren 1999 tot 2001. Zoals ik al zei: u was vanaf 2004 directeur Coördinatiepunt handhaving en vermindering administratieve lasten bij het ministerie van SoZaWe. Kunt u vertellen wat u deed als directeur van dat coördinatiepunt?

De heer **Krug**:

Het Coördinatiepunt handhaving en vermindering administratieve lasten was een samenvoeging van twee eerdere coördinatiepunten, eentje voor administratieve lasten en eentje voor handhaving. Op het gebied van handhaving had dat coördinatiepunt de taak om de activiteiten van de verschillende departementsonderdelen te coördineren. Dat hield in dat wij gezamenlijk elk jaar een integrale rapportage handhaving opstelden, dat wij de staatssecretaris of minister die met die portefeuille belast was, ondersteunden in het algemeen overleg Handhaving, dat één keer per jaar met de Tweede Kamer werd gehouden, en dat wij de voorbereiding hadden van een vierjaarlijks handhavingsprogramma van het ministerie en de uitvoeringsorganisaties.

De **voorzitter**:

Wat was de aanleiding om in 2008 de nieuwe directie Naleving te vormen?

De heer **Krug**:

Dat weet ik niet precies. De taken op het gebied van handhaving waren nogal versnipperd. Uiteraard had elke beleidsdirectie haar eigen verantwoordelijkheid voor het handhavingsbeleid voor de materiewetten die zij in portefeuille had. Daarnaast was er een directie Uitvoeringsbeleid die de contacten met de uitvoeringsorganisaties onderhield en zich ook met handhavingsbeleid bemoeide. Uiteraard hadden de uitvoeringsorganisaties

ook weer hun eigen verantwoordelijkheden op dat terrein. Het was dus een nogal wijdverspreid en versnipperd geheel, en er was het idee dat er een verschuiving in het beleid aan het optreden was van puur handhaving, fraudebestrijding, naar het bevorderen van de naleving, dus van enforcement naar compliance, om het in goede Engelse termen te zeggen. Dat hield in dat er niet alleen werd gekeken naar het achteraf handhaven van regels die overtreden waren, maar dat er ook gekeken werd naar de reden waarom er regels waren overtreden en of die misschien aanpassing vergden. Er werd ook gekeken naar het preventief zorgen dat mensen zo goed mogelijk naleefden, dus of er ook meer moest gebeuren in de sfeer van voorlichting of samenwerking tussen medewerkers van uitvoeringsorganisaties.

De **voorzitter**:

Ja. En wat is naleving?

De heer **Krug**:

Naleving is het door de burgers en ook door ambtenaren die met de regels te maken hebben, doen wat er in de regelgeving is opgedragen.

De **voorzitter**:

Ja, helder. Hoe veranderde uw rol toen u directeur van de nieuwe directie Naleving werd?

De heer **Krug**:

Ik was onder de oude directie tot 2008 puur coördinerend bezig. Vanaf 2009 kwam er een eigen verantwoordelijkheid voor het strategisch beleid van het ministerie op het gebied van handhaving, op het gebied van het bevorderen van de samenwerking, nog meer dan al het geval was. Het strategische was eigenlijk het belangrijkste, dus meer nadruk op het strategisch vormgeven van het beleid.

De **voorzitter**:

Wat verstond men bij het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid in de jaren 1000 onder het begrip "handhaving"? Weet u dat nog?

De heer **Krug**:

2000?

De **voorzitter**:

2000, ja. In de jaren 2000.

De heer **Krug**:

In 2000 werkte ik niet bij het ministerie.

De **voorzitter**:

Nee, in de jaren 2000.

De heer **Krug**:

Als ik het eerste Handhavingsprogramma in 2003 als voorbeeld neem, lag daarbij vrij sterk de nadruk op het vergroten van de pakkans van overtreders en werd er een begin gemaakt met het nadenken over het met elkaar in verband brengen van gegevensstromen van de verschillende uitvoeringsorganisaties.

De **voorzitter**:

Daar gaan we het later over hebben. Ik zat nog even bij het begrip "handhaving".

De heer **Krug**:

Dan ging het er dus met name om ervoor te zorgen dat mensen zich aan de regels hielden. Dat was in het kort de omschrijving, zou je kunnen zeggen.

De **voorzitter**:

Wat verstond men bij het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid in diezelfde jaren 2000 onder het begrip "fraude"?

De heer **Krug**:

Daar was niet een eenduidige definitie van. Dat was heel lastig. Wij hebben die later proberen eenduidig te maken. De vraag was namelijk: moet je alles wat een gevolg is van overtreden van regels en wat op een of andere manier tot financiële consequenties leidt "fraude" noemen, of moet je iets "fraude" noemen op het moment dat iemand de regels overtreedt met het oogmerk om financieel voordeel te behalen? Die discussie was niet beslecht. Dat varieerde tussen het ene onderdeel van het departement en het andere. Pas in een vrij laat stadium, toen de directie Naleving er was, heb ik echt aangestuurd op die laatste definitie, dus frau...

De **voorzitter**:

Wanneer was dat? Sorry.

De heer **Krug**:

Ik heb dat geëxpliciteerd naar minister Kamp toe, toen hij net aangetreden

was. Die kwam ook met: we gaan fraude bestrijden. In een presentatie die we voor hem gehouden hebben, heb ik toen gezegd: wilt u fraude dan wel zo definiëren dat het gaat om het oogmerk om financieel voordeel te behalen, en niet om elke overtreding waar bedoeld of onbedoeld financiële consequenties aan zitten? Daar was hij het toen mee eens in die presentatie.

De **voorzitter**:

Dat was toen ook daarna een gedragen of vastgestelde definitie binnen het ministerie?

De heer **Krug**:

Ja, dat was in elk geval ... De minister had gezegd: dat wil ik. Hoe dat verder uitgewerkt is, weet ik niet, want vlak daarna ben ik met pensioen gegaan. Maar volgens mij is dat wel geaccepteerd op dat moment.

De **voorzitter**:

U beschreef dat er veel werd gediscussieerd over wat die definitie was. Wat moet ik me daarbij voorstellen? Waren dat officiële overleggen waar dat gebeurde?

De heer **Krug**:

Ik had een directeurenoverleg Handhaving, waar de directeuren van de beleidsdirecties, van de Arbeidsinspectie en van de SIOD, de inlichtingen- en opsporingsdienst van het ministerie, allemaal in zaten. Daar praatten we wel over dat soort dingen, ja. Wat moet je nou als fraude zien, wat moet je als strafbaar zien, wat moet je bestuursrechtelijk corrigeren en wat moet je gewoon ambtelijk corrigeren als er iets fout gegaan is?

De **voorzitter**:

Waren daar bepaalde stromingen in herkenbaar? Waarom kwam men er niet uit om één definitie met elkaar vast te stellen?

De heer **Krug**:

Er was niet echt behoefte aan om die definitie te hebben, want er was geen regelgeving die dat vroeg. Maar ik kan niet zeggen: de inlichtingen- en opsporingsdienst had de ene lijn en de Arbeidsinspectie had de andere lijn, en de beleidsdirectie had nog weer een andere lijn. Dat varieerde ook per persoon die aan die discussie deelnam.

De **voorzitter**:

Wat vond u daarvan, vooral ook omdat u net aangaf dat u erop

aangedrongen heeft bij minister Kamp om wel een vastgestelde definitie te hanteren?

De heer **Krug**:

Toen het eerste kabinet-Rutte kwam met de mededeling dat fraude strenger aangepakt moest worden en dat daar ook een sanctie op moest komen van drie maanden stopzetten van de uitkering, werd het wel heel dringend om te constateren: wanneer wil je in vredesnaam een uitkering drie maanden stopzetten? Toch niet als iemand per ongeluk een letter verkeerd op een formulier heeft ingevuld? Dan moet er wel degelijk iets van opzet zijn. Strafrechtelijk kun je er sowieso niks mee als er geen opzet is, maar ook bestuursrechtelijk kun je er niet zo veel mee als allerlei fouten en te corrigeren acties ook als fraude worden aangemerkt. Dus die behoefte werd toen groter.

De **voorzitter**:

Ja, dus omdat dat zo gedefinieerd was, "we gaan dat doen", gaf u aan: dan is het wel belangrijk om volstrekt helder te zijn over ...

De heer **Krug**:

Ja. Dat leverde toen wel gelijk een probleem op, omdat de fraudetaakstelling van 180 miljoen was het, geloof ik, van Rutte I ...

De **voorzitter**:

Daar gaan we nog op terugkomen.

De heer **Krug**:

... berekend was, heb ik later begrepen, door het Centraal Planbureau op basis van het totaal aantal overtredingen in de WW en in de bijstandswet.

De **voorzitter**:

U gaat te hard. Ik beloof u dat we daar straks uitgebreid op terugkomen, maar u heeft daar nu al iets over aangegeven. Zou u nog iets kunnen zeggen over de vraag of er een verschil was tussen oneigenlijk gebruik en fraude, dus in de jaren dat die definitie nog niet zo was vastgesteld?

De heer **Krug**:

Nee, dat ... Misbruik, oneigenlijk gebruik: dat waren allemaal regelovertredingen, maar de discussie over de vraag of dat bewust of onbewust was, of het nog net wel of net niet kon, werd niet zo helder

gevoerd. Fraude was een heet begrip, zal ik maar zeggen. Daar kon je echt stevig over discussiëren, maar in de ...

De **voorzitter**:

Hoe kun je daar stevig over discussiëren?

De heer **Krug**:

De vraag was wanneer je iets nou moet bestraffen, wanneer je het strafrechtelijk moet aanpakken en wanneer je het bestuurlijk moet corrigeren of bestuursrechtelijk moet afstraffen. Dat waren de vragen. Daar werd bij de bijstandsdirectie wel iets anders over gedacht dan bij de werknemersverzekeringen bijvoorbeeld.

De **voorzitter**:

Zoals? Hoe werd er dan anders gedacht?

De heer **Krug**:

Bij de bijstand was men over het algemeen, had ik de indruk, wat gevoeliger voor het feit dat ze met een doelgroep te maken hadden die niet heel goed op de hoogte was van de regelgeving over het algemeen en die dus grotere kans had om fouten te maken zonder dat dat de bedoeling was. Bij de AOW, bij de volksverzekeringen, bijvoorbeeld was precies dezelfde discussie. Als twee bejaarden twee keer in de week bij elkaar gaan eten, zijn ze zich er dan van bewust dat ze iets verkeerd doen als ze dat niet melden bij de SVB of zijn ze zich daar niet van bewust? Dat soort vragen. Dat varieerde echt door het departement en door de uitvoeringsorganisaties heen.

De **voorzitter**:

Dus heel erg kijkend ook naar met welke groep je te maken hebt om wat specifiek te worden over wanneer het fraude is of wanneer je rekening houdt met eh ...

De heer **Krug**:

Op het moment dat je met werkgevers te maken had, bij de Wet arbeid vreemdelingen bijvoorbeeld, werd er sowieso toch wat strikter gekeken, omdat ze worden geacht om te weten wat er in die regelgeving staat. Als ze zich niet aan de regels houden, ligt dat dan aan het feit dat die regelgeving niet deugt of gewoon aan het feit dat ze de regels welbewust overtreden? Het idee "ze weten helemaal van toeten noch blazen" speelde daar niet zo gauw.

De **voorzitter**:

Ja. Kunt u nog iets zeggen over hoe de begrippen "handhaving" en "fraudebestrijding" zich tot elkaar verhielden?

De heer **Krug**:

Handhaving is het brede begrip, waarbij je elke vorm van het niet naleven van de regels probeert te corrigeren. Het andere begrip is het veel striktere begrip van bewust overtreden en dan nog met het oogmerk om financieel voordeel te halen.

De **voorzitter**:

Welke informatie had u als directeur Handhaving en Administratieve Lasten en later als directeur Naleving over de omvang van de groep uitkeringsgerechtigden die de regels niet naleefden?

De heer **Krug**:

Die werd gemeten door de uitvoeringsorganisaties en daar werd nog een correctie op losgelaten, een statistische correctie. Daarmee bepaalden we de nalevingsniveaus die werden gepubliceerd, eerst in de begroting en later in de Integrale Rapportages Handhaving. Ik heb het nog even na zitten zoeken gisteren. Toevallig heb ik de oude Integrale Rapportage Handhaving 2009 erbij gepakt. Dat was de laatste waar ik zelf verantwoordelijk voor was. Daarin werd die methodiek in hoofdstuk 2 uitgebreid beschreven en werden de percentages keurig weergegeven.

De **voorzitter**:

Zou u die methodiek kunnen samenvatten?

De heer **Krug**:

Dat waren door medewerkers van de uitvoeringsorganisaties geconstateerde overtredingen plus een inschatting door de uitvoeringsorganisaties van mensen die in een vergelijkbare situatie verkeerden en waarschijnlijk dezelfde overtreding hadden begaan, maar die men niet feitelijk geconstateerd had op dat moment, ook omdat men niet iedereen controleerde op enig moment.

De **voorzitter**:

En dat werd dan in een soort model gestopt om vast te kunnen stellen ...

De heer **Krug**:

Ja, dat was een vrij simpel rekenmodel. Daar kwamen nalevingsniveaus uit van 90% tot 95% naleving.

De **voorzitter**:

En dat betekent?

De heer **Krug**:

Ik zou de cijfers er even bij moeten pakken. In de Integrale Rapportage Handhaving 2009 zeiden we: 90% van de WW-populatie heeft de verplichting om opgave te doen van inkomsten uit arbeid nageleefd.

De **voorzitter**:

Hoeveel procent?

De heer **Krug**:

90%.

De **voorzitter**:

90% volgde dus eigenlijk gewoon de regels?

De heer **Krug**:

Die volgde de regels. Er was een schatting dat 3,9% gewerkt had zonder dat op te geven, maar wel belasting had betaald. Die kwamen er dus bij vergelijking van de gegevens van het UWV met die van de Belastingdienst onmiddellijk uitrollen. Er was naar schatting bijna 6% die zwarte fraude had gepleegd, dus die zwart gewerkt had en het niet had opgegeven bij het UWV. Bij de WWB gaf 94% van de mensen het keurig op als ze gewerkt hadden. 3% had gewerkt en had daar belasting over betaald, maar had dat niet opgegeven bij de gemeente. Die kwam er dus uit bij vergelijking tussen de bestanden van de Belastingdienst en van de gemeente. En ongeveer 3% had zwarte fraude gepleegd, dus geen belasting betaald en het niet opgegeven bij de gemeente.

De **voorzitter**:

Even kijken. Ik vind al die cijfers buitengewoon interessant. U sprak even over zwarte fraude. Wat is dat?

De heer **Krug**:

Zwarte fraude is fraude die je niet ziet door de gegevens van de

Belastingdienst met de gegevens van de uitvoeringsinstanties te vergelijken, omdat er gewerkt is zonder dat daar belasting over is afgedragen.

De **voorzitter**:

Oké. Dan is er ook witte fraude. Wat is dat dan?

De heer **Krug**:

Het is witte fraude als iemand die terwijl die een uitkering heeft, aan het werk gaat bij een werkgever en die werkgever gewoon loonbelasting afdraagt, of als iemand als zzp'er aan de slag gaat en gewoon opgave doet bij de Belastingdienst van zijn inkomen als zzp'er, maar het dan niet bij de uitkeringsinstantie meldt. Dat kan gewoon een omissie zijn – niet aan gedacht – of bewust zijn, een dommigheid dat daar niet op gelet zou worden.

De **voorzitter**:

Dus witte fraude is fraude binnen het systeem en zwarte fraude is buiten het systeem?

De heer **Krug**:

Zwarte fraude is erbuiten, ja.

De **voorzitter**:

Er was dus dat rapport uit 2009, waar u uit citeerde.

De heer **Krug**:

Dat is gepubliceerd in 2010.

De **voorzitter**:

In 2010.

De heer **Krug**:

Dat ging over het jaar 2009.

De **voorzitter**:

Wat was de titel van dat rapport?

De heer **Krug**:

Dat is de Integrale Rapportage Handhaving 2009.

De **voorzitter**:

Dat was dus belangrijke informatie voor u om te kunnen vaststellen welk beleid er gevoerd moest worden?

De heer **Krug**:

Ja, en ondertussen werd er nog gewerkt aan de nalevingsniveaus van bijvoorbeeld de Wet arbeid vreemdelingen. Er werden ook cijfers gepubliceerd over de melding van een gezamenlijke huishouding door AOW-gerechtigden en door bijstandsgerechtigden en er werden gegevens over de Arbeidsomstandighedenwet gepubliceerd.

De **voorzitter**:

Ik zou nog heel graag met u hierover door willen praten, maar mevrouw Maatoug wil dat ook denk ik. Dat weet ik zeker. Die heeft hier nog wat verdere vragen over. Mevrouw Maatoug.

Mevrouw **Maatoug**:

Dank, voorzitter. Ook vanuit mij goedemorgen, meneer Krug. We gaan wat langer doorpraten over het Handhavingsprogramma 2007-2010 en ook over de rapportage die u net noemde uit 2009, waarin voor het eerst die cijfers gebruikt werden. Mijn eerste vraag is met welk doel een meerjarig handhavingsprogramma wordt opgesteld.

De heer **Krug**:

Het meerjarig handhavingsprogramma was onderdeel van een bredere aanpak binnen het ministerie vanaf 2003 om het handhavingsbeleid van het ministerie te stroomlijnen, meer op elkaar af te stemmen, zodat de uitvoeringsorganisaties en de beleidsdirecties zo veel mogelijk één zelfde insteek zouden hanteren, en om de informatie naar de Kamer te stroomlijnen. Want voor die tijd ging er een hele rits rapportages naar de Tweede Kamer toe. De Arbeidsinspectie stuurde haar jaarverslag. De Sociale Inlichtingen- en Opsporingsdienst stuurde een jaarverslag. Er werd gerapporteerd over misbruik en oneigenlijk gebruik in de bijstand. Er gingen hele, hele ritsen brieven heen. Die integrale rapportages waren bedoeld om het overleg met de Kamer structuur te geven en ook om de Kamer de kans te geven om in één overleg over het hele pakket van handhaving door het ministerie en de uitvoeringsorganisaties te praten. En dat lukte ook. Sinds die tijd was er steeds één overkoepelend algemeen overleg Handhaving.

Mevrouw **Maatoug**:

Dus als ik u goed begrijp, was het voor 2003 zo dat het allemaal, iedereen ...

De heer **Krug**:

Toen zat de staatssecretaris om de haverklap in de Kamer met rapportage zus over de bijstand, rapportage zo over de werknemersverzekeringen en dan weer over de Arbeidsinspectie. Inderdaad.

Mevrouw **Maatoug**:

En in die meerjarige handhavingsprogramma's werd eigenlijk voor de brede wet- en regelgeving van Sociale Zaken en Werkgelegenheid ...

De heer **Krug**:

Dat was het plan voor de komende jaren: die richting willen we uitsturen.

Mevrouw **Maatoug**:

"Zo gaan we dat doen." Het was ook van verschillende diensten. U noemde de SIOD en de uitvoeringsorganisaties, van de WW tot aan ...

De heer **Krug**:

De Arbeidsinspectie, ja.

Mevrouw **Maatoug**:

Oké. Duidelijk. Welke inbreng had uw directie bij de ontwikkeling van het meerjarenprogramma 2007-2010?

De heer **Krug**:

Die was puur coördinerend.

Mevrouw **Maatoug**:

Meneer Krug, kunt u uitleggen wat het betekent als je puur coördinerend bent?

De heer **Krug**:

Dat de inhoud op de verschillende beleidsterreinen die in het programma staan, onder de verantwoordelijkheid valt van de beleidsdirecties die over dat beleidsterrein gaan. Dus als er een hoofdstuk over bijstand in staat, dan is dat de verantwoordelijkheid van de directie bijstandszaken.

Mevrouw **Maatoug**:

Oké.

De heer **Krug**:

Als er een hoofdstuk in staat over de WW, dan is dat de verantwoordelijkheid

van de directie Werknemersregelingen, enzovoort. We hebben toen wel al geprobeerd om ...

Mevrouw **Maatoug**:

Ik ga u even onderbreken, want we willen goed snappen hoe dit werkt. Er is een directie die verantwoordelijk is voor het beleid van de WW. Die maakt wetten en is daar verantwoordelijk voor.

De heer **Krug**:

Ja.

Mevrouw **Maatoug**:

En uw directie, de directie Handhaving, is verantwoordelijk voor handhaving.

De heer **Krug**:

Nee. Tot 2009 was de directie Uitvoeringsbeleid verantwoordelijk voor de handhaving, om het helemaal ingewikkeld te maken. Het ministerie is in 2001 of 2000 gereorganiseerd. Toen is er een hele reeks van nieuwe directies toegevoegd. Blijkbaar was er, doordat de begroting op orde was gebracht door de kabinetten-Kok, ineens geld. Naast de beleidsdirecties werden er een directie Uitvoeringsbeleid ingericht en drie coördinerende projectiedirecties op speerpunten van het beleid: vermindering van administratieve lasten, re-integratie en handhaving.

Mevrouw **Maatoug**:

Dat betekent dus coördinerende verantwoordelijkheid hebben, waarbij de beleidsverantwoordelijkheid bij de directie blijft.

De heer **Krug**:

Ja, precies.

Mevrouw **Maatoug**:

Oké. Dank. Terug naar dat programma 2007-2010. Welke opdracht kreeg uw directie of kregen uw collega's mee van de bewindspersonen minister De Geus en staatssecretaris Van Hoof bij het opstellen van het nieuwe handhavingsprogramma?

De heer **Krug**:

Die opdracht was heel kort: maak een nieuw handhavingsprogramma.

Mevrouw **Maatoug**:

"Maak een nieuw handhavingsprogramma."

De heer **Krug**:

Wij hebben toen voorgesteld: is het niet verstandig om, vergeleken met het eerdere programma dat we hebben gehad waarin heel sterk de nadruk lag op fraudebestrijding of de pakkans van overtreders en het starten met de koppeling van gegevensbestanden, de zaak te verbreden en meer te gaan kijken vanuit het bredere perspectief van de naleving van de regelgeving, dus niet alleen om te kijken naar ...

Mevrouw **Maatoug**:

We gaan er zo wat inhoudelijker op in.

De heer **Krug**:

Ja, dus die verschuiving naar naleving hebben we toen bij het programma 2007 dus voor het eerst ...

Mevrouw **Maatoug**:

Daar gaan we zo uitgebreid over spreken. Ik ben nu op het punt dat ik begrijp dat de opdracht was: maak een handhavingsprogramma. Hoeveel ruimte was er voor ambtelijk Sociale Zaken en Werkgelegenheid om invulling daaraan te geven?

De heer **Krug**:

Nou, om te beginnen heb je natuurlijk je staande beleid. Dat kun je niet, omdat er een nieuw programma komt, van het ene op het andere moment ombuigen. Je continueert dus je lopende beleid, maar je gaat wel accenten aanbrengen van dingen die je verder wilt ontwikkelen, bijvoorbeeld die koppeling van gegevensbestanden. Dat was een heel kansrijk traject, dus dat hebben we doorgezet in dat programma ...

Mevrouw **Maatoug**:

Die accenten stromen door uit al ingezet beleid, maar daar heeft u dus als ambtenarij heel veel beleidsvrijheid in, omdat de opdracht was: maak een programma.

De heer **Krug**:

"Wat gaan we de komende vier jaar doen?" Toen hebben we de bewindslieden voorgesteld: we willen meer nadruk leggen op bredere

naleving. Daar waren ze het mee eens, dat vonden ze een mooi idee. Dat hebben we toen dus gedaan.

Mevrouw **Maatoug**:

Daar wilde ik precies naartoe. In dat nieuwe programma wordt veel nadruk gelegd op het begrip "nalevingsniveau". Dat staat centraal. Wat betekent "nalevingsniveau" en waarom staat het centraal in het nieuwe handhavingsprogramma?

De heer **Krug**:

Nalevingsniveau is het percentage uitkeringsgerechtigden, werknemers, werkgevers voor de Wet arbeid vreemdelingen/Arbeidsomstandighedenwet die zich houden aan de regels die in de wet gesteld zijn. Als je het over de WW hebt, gaat het om uitkeringsgerechtigden. Daarbij stonden drie verplichtingen centraal. Eén was de informatieplicht, dus de verplichting om dingen die van invloed zijn op de hoogte van je uitkering te melden bij de uitkeringsinstanties, bijvoorbeeld of je weer gaat werken. De tweede was de re-integratieplicht, dus de plicht om, als je dat kon, weer werk te aanvaarden vanuit de WW. De derde was de verplichting om, als het UWV wilde controleren, mee te werken aan die controles en niet de deur op slot te houden of op vakantie te gaan.

Mevrouw **Maatoug**:

U had het zonet heel netjes op een rijtje gezet voor mijn collega Belhaj, de voorzitter. Zou u de nalevingsniveaus voor bijvoorbeeld de WW even willen noemen?

De heer **Krug**:

In 2009 was het nalevingsniveau bij de WW voor de inkomsten uit arbeid, dus dat deel van de plicht, 90%.

Mevrouw **Maatoug**:

Dat betekent dat 90% van de mensen die WW ontvingen, zich hield aan de inlichtingenplicht.

De heer **Krug**:

Ja.

Mevrouw **Maatoug**:

Kunt u het ook noemen voor de andere ... U heeft het toch voor u liggen.

De heer **Krug**:

Bij de WAO was het 97%.

Mevrouw **Maatoug**:

Nog een keer?

De heer **Krug**:

97% voor de WAO. Voor de Algemene nabestaandenwet was het 95% en voor de Wet werk en bijstand was het 94%.

Mevrouw **Maatoug**:

Het is allemaal boven de 90. Was dat een bekend beeld of was dat verrassend?

De heer **Krug**:

Dat was voor sommige mensen verrassend en voor andere mensen was het een bekend beeld.

Mevrouw **Maatoug**:

Voor wie was het een bekend beeld?

De heer **Krug**:

Voor de uitkeringsinstanties was het beeld wel bekend ...

Mevrouw **Maatoug**:

Dus de mensen die werkten in de uitvoering, wisten dat het zo was?

De heer **Krug**:

... en voor de mensen in de opsporing, om het zo te zeggen, was het een verrassing.

Mevrouw **Maatoug**:

Oké.

De heer **Krug**:

En voor minister Kamp was het, toen hij in 2011 aantrad, zelfs een zodanige verrassing dat hij zei: ik geloof het niet, het moet minstens het dubbele zijn wat er aan overtredingen is.

Mevrouw **Maatoug**:

Het is heel verleidelijk om daarover door te vragen, maar we zitten nu nog

bij de heer De Geus en staatssecretaris Van Hoof, en mijn collega gaat straks door over de periode daarna. We blijven nu even bij het Handhavingsprogramma 2007-2010. Dank voor het noemen van de percentages van nalevingsniveau. Iets anders waar in dat Handhavingsprogramma de nadruk op lag, is het onderscheid tussen niet weten, niet kunnen en niet willen. Waarom is dit onderscheid relevant?

De heer **Krug**:

Je moet ervan uitgaan dat een deel van de mensen die met regelgeving te maken krijgen, eenvoudig niet weet wat er in die regelgeving staat. Als je je hele leven gewerkt hebt en ineens, van het ene op het andere moment, werkloos wordt, dan krijg je een set verplichtingen aan je broek, onder andere de verplichting om inlichtingen aan het UWV te verstrekken waarvan niet iedereen meteen precies zal snappen wat dat inhoudt. Het is dus bij het niet weten belangrijk om ervoor te zorgen dat de mensen op het moment dat ze werkloos worden, adequaat geïnformeerd worden door de uitvoeringsorganisatie en dat ook gecheckt wordt of mensen het ook inderdaad weten. Alleen het sturen van een folder is voor sommige mensen nu eenmaal niet genoeg. Als ze een academische opleiding hebben gehad misschien wel, maar als ze hun hele leven in de tomatenpluk hebben gezeten en ineens werkloos worden, zullen ze die folder misschien op z'n kop houden en niet snappen waar het over gaat.

Mevrouw **Maatoug**:

Dus als iemand zich niet aan de regels houdt, doet het ertoe waarom iemand zich niet aan de regels houdt.

De heer **Krug**:

Precies. Het kan ook zo zijn dat regels niet op de situatie van een bepaalde persoon zijn toegesneden. Ik heb dat meegemaakt in mijn eerdere functie, toen ik bij het Europees Sociaal Fonds in de uitvoering werkzaam was. Door de arbeidsvoorziening die die regeling uitvoerde, werden er allerlei uitvoerders geronseld om subsidie aan te vragen, terwijl die mensen geen idee hadden welke verplichtingen daaraan gekoppeld waren. Die gingen dus zwaar in de fout.

Mevrouw **Maatoug**:

U heeft net heel duidelijk uitgelegd wat de waarde is van handhavingsbeleid gericht op preventie. Kunt u uitleggen wat het inzicht oplevert waarom iemand zich niet aan de regels houdt? Wat kun je daar vervolgens mee als beleidsmaker?

De heer **Krug**:

Je kunt de voorlichting verbeteren, ervoor zorgen dat mensen actief ingeprent krijgen wat er van ze verwacht wordt, maar het kan ook zo zijn dat je de regels moet aanpassen omdat de regels gewoon niet toegesneden zijn. We hebben, vlak voordat ik stopte met werken, advies gehad van de commissie-Wientjes over de problemen die werkgevers hadden bij het identificeren van werknemers van buitenlandse komaf. Dat hebben we in maanden doorgeakkerd met de uitzendbureaus, de werkgeversorganisatie en het ministerie van Financiën. Toen bleek dat de regels op sommige punten zo complex waren dat werkgevers gewoon niet wisten hoe ze zich daaraan moesten houden. We hebben toen de regels vereenvoudigd.

Mevrouw **Maatoug**:

Ja. We hebben het net gehad over het Handhavingsprogramma 2007-2010. U heeft de nalevingsniveaus voor mij opgelezen: allemaal boven de 90%, in de brede zin van de wetten waarover we het hebben. U gaf toen aan: voor de mensen die bij de uitvoeringsinstanties zaten, was dat geen verrassing maar voor de mensen in de opsporing wel een verrassing. Kunt u daar wat meer over zeggen? Waarom was dat een verrassing voor de mensen in de opsporing?

De heer **Krug**:

Ik denk dat daar het algemene psychologische verschijnsel speelde dat als je een hamer hebt, je overal spijkers ziet. Oftewel, als je opsporingsambtenaar bent, zie je overal overtreders. Mensen die de wet niet overtreden, kom je niet tegen. Die 90% heb je dus niet in beeld. Als je in een breder kader over handhaving praat in een handhavingsoverleg op het ministerie en nalevingsniveaus voor je neus krijgt, krijg je dat beeld opeens wel. Dan blijkt dat je eigenlijk maar bezig bent met een heel klein deel van de doelgroep.

Mevrouw **Maatoug**:

Wat gebeurt er dan als je geconfronteerd wordt met dat beeld van buiten je eigen werkzaamheden?

De heer **Krug**:

Ik heb daar geen praktijkervaring mee. Ik zat meer in de groep die niet verbaasd was door de nalevingsniveaus die gevonden werden.

Mevrouw **Maatoug**:

Tot slot. Wij hebben het gehad over de nadruk op nalevingsniveaus en preventie. Wat was de positie van het UWV ten aanzien van het

handhavingsprogramma 2007-2010? Hoe keken zij aan tegen het benadrukken van preventie?

De heer **Krug**:

Ze hebben daar via de toen nog directie Uitvoeringsbeleid hun bijdrage aan geleverd. Ik ben daar zelf ook langs geweest om te praten met de mensen die met de handhaving bezig waren. Toen ik directeur werd, heb ik een rondje gemaakt door het hele Umfeld van het ministerie dat met handhaving bezig was. Die waren daar wel over te spreken. Die hadden zelf ook de neiging om te zeggen: we moeten meer aan voorlichting doen en we moeten de beleidsdirectie op het vestje spugen als we merken dat er regels zijn die niet goed te handhaven zijn.

Mevrouw **Maatoug**:

Dus kan ik concluderen dat men te spreken was over de nadruk op preventie in dat nieuwe handhavingsprogramma?

De heer **Krug**:

Ja, volgens mij waren ze daar wel positief over. Het enige bezwaar dat ze hadden, was dat ze bij het opstellen van het programma niet zelf aan tafel zaten, maar dat ze dat allemaal via de beleidsdirectie of via de directie Uitvoeringsbeleid moesten doen.

Mevrouw **Maatoug**:

O, dus ze hadden graag beter betrokken willen worden bij de opstelling?

De heer **Krug**:

Ja, als er een beleidsambtenaar tussen zit, zit er een filter tussen, natuurlijk.

Mevrouw **Maatoug**:

Ik geef het woord aan collega Belhaj, tevens voorzitter.

De **voorzitter**:

Als in oktober 2010 het kabinet-Rutte I aantreedt, bent u bezig met het ontwikkelen van een nieuw meerjarenhandhavingsprogramma voor de periode 2011-2014.

De heer **Krug**:

Dat was toen al klaar zelfs. Op 1 oktober heeft minister Donner dat naar de uitvoeringsorganisaties gestuurd om er de laatste klap op te geven. Die heeft

UWV, SVB en VNG gevraagd: als jullie het eens zijn met de tekst zoals die er ligt, ga ik het naar de Kamer sturen.

De **voorzitter**:

Dan heeft u meteen de vraag beantwoord of het concepthandhavingsprogramma toen al beoordeeld was door minister Donner. Dat was dus het geval. Hij gaf er een klap op.

De heer **Krug**:

Ja.

De **voorzitter**:

In het regeerakkoord van Rutte I staat dat fraude met uitkeringen harder moet worden aangepakt. Zat het handhavingsprogramma in de portefeuille van de nieuwe minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, minister Kamp, of in de portefeuille van de nieuwe staatssecretaris, staatssecretaris De Krom?

De heer **Krug**:

Ik weet niet of de lijst met de taakverdeling op 14 oktober, de dag dat het nieuwe kabinet aantrad, al precies bekend was. Meestal kwam die pas een week later of zo. Maar de verwachting was dat het, zoals in de periode daarvoor steeds het geval was geweest, in de portefeuille van de staatssecretaris terecht zou komen, als er een staatssecretaris was. In 2003 was Rutte de staatssecretaris. Toen hij naar Onderwijs overging, nam Van Hoof het over als staatssecretaris. In het laatste kabinet-Balkenende kwamen Aboutaleb en daarna mevrouw Klijnsma. Die namen het over. Minister Donner nam het pas over toen mevrouw Klijnsma met ontslag ging, toen dat kabinet een rompkabinet werd.

De **voorzitter**:

Waarom was het logisch dat dat altijd bij een staatssecretaris lag en niet bij een minister?

De heer **Krug**:

Omdat beleid veel leuker is dan handhaving.

De **voorzitter**:

Haha. Oké, duidelijk. Welk gesprek voerde u met de nieuwe minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, minister Kamp, na zijn aantreden over sancties in de sociale zekerheid?

De heer **Krug**:

Er waren in elk geval twee gesprekken, herinner ik mij. Direct na het aantreden van het nieuwe kabinet – dat zal de eerste week al geweest zijn – had de directeur Arbeidsomstandigheden en Sociale Verzekeringen, waar mijn directie ook onder viel, een afspraak gemaakt met de bewindslieden om de portefeuille van het hele directoraat-generaal met ze door te praten. Daar heb ik toen ook een of twee sheets over het handhavingsbeleid neergelegd. Daar reageerde de minister direct al heel stevig op, alsook op sommige andere onderdelen, zoals uitkeringsniveaus en zo. In elk geval benadrukte hij, voor zover het om mijn portefeuille ging, dat de fraudetaakstelling in het regeerakkoord heel zwaar voor hem woog, dat hij die in deze kabinetsperiode echt helemaal ingevuld wilde hebben en dat hij zeer hechtte aan een sanctie van de uitkering drie maanden stopzetten als er sprake was van fraude door uitkeringsgerechtigden.

De **voorzitter**:

We komen zo meteen terug op die 180 miljoen.

De heer **Krug**:

Naar aanleiding van die opmerking heb ik toen gezegd: als er zwaardere sancties komen voor uitkeringsgerechtigden, is het misschien uit oogpunt van verkoopbaarheid verstandig om ook de sancties voor werkgevers te verzwaren, bijvoorbeeld voor overtredingen van de Wet arbeid vreemdelingen.

De **voorzitter**:

Hoe reageerde minister Kamp daarop?

De heer **Krug**:

Ja, zei hij, daar ben ik het mee eens. Toen is aansluitend gezegd: dan moet er nu op heel korte termijn een keer een gesprek komen alleen over het handhavingsbeleid, de fraudetaakstelling en die drie maanden uitkeringsvrij.

De **voorzitter**:

Voordat we naar dat tweede gesprek gaan, wil ik nog even terug naar dat eerste gesprek. U zegt: ik had daar twee sheets.

De heer **Krug**:

Ja, een of twee. Ik weet het niet meer. Ik heb ze niet meer.

De **voorzitter**:

Het gaat niet om het aantal maar meer om wat daarop stond. Ging dat over de nalevingscijfers? Daar hadden we het al eerder over.

De heer **Krug**:

Nou, als dat al zo was, was het heel summier. Er was informatie over de interventieteams. Dat herinner ik me. We hadden al gehoord dat de minister enorm geïnteresseerd was in die samenwerking van verschillende partijen bij het vaststellen van overtredingen. Dus we hadden een sheet gemaakt over interventieteams en waarschijnlijk nog een korte opsomming van wat er verder speelde.

De **voorzitter**:

Maar u zei volgens mij iets eerder dat u daar kwam en dat u vertelde hoe hoog die percentages waren van mensen die de regels naleefden.

De heer **Krug**:

Ja, maar dat was pas in het tweede overleg.

De **voorzitter**:

Ah, het tweede gesprek. Dan gaan we nu naar het tweede gesprek toe.

De heer **Krug**:

Het is wel goed voor het begrip van mijn inbreng, denk ik, om te zeggen dat ik tussen het moment dat het kabinet was aangetreden en het tweede gesprek mijn ontslag had genomen. Ik zat in de situatie dat ik in aanmerking kwam voor vervroegd uittreden met volledig behoud van salaris en ik in de thuissituatie te maken kreeg met een heel ernstige ziekte waarvoor ik mij vrij wilde maken.

De **voorzitter**:

Ach.

De heer **Krug**:

Dus toen heb ik gezegd: ik kan vanaf 1 maart met vervroegd pensioen en dat doe ik ook. Dat ontslag was mij inmiddels verleend, dus ik zat er vanaf dat moment tamelijk terzijde in. Ik had een hoop andere dingen aan mijn hoofd die belangrijker waren.

De **voorzitter**:

Dat begrijp ik.

De heer **Krug**:

Maar ik heb toen nog wel voor de bijeenkomst met de bewindslieden een vrij uitgebreide presentatie voorbereid; deels thuis, deels op het ministerie.

De **voorzitter**:

Dat was het gesprek waarin u vertelde hoe goed de regels nageleefd werden.

De heer **Krug**:

Ja.

De **voorzitter**:

U vertelde net dat toen de reactie van de heer Kamp was dat dat niet kon.

De heer **Krug**:

Die geloofde dat niet. Die zei dat zwarte fraude minstens het dubbele moest zijn. Ja, dan houdt de discussie even op. Als met alle beschikbare gegevens is vastgesteld wat het is en de minister vindt van niet, dan heeft iedereen zijn eigen waarheid. Dan ben ik er als ambtenaar toch aan gehouden om vast te houden aan de waarheid die we vastgesteld hebben.

De **voorzitter**:

Ja, en er werd nog verder gepraat over nader onderzoek doen ...

De heer **Krug**:

Dat was pas vrij aan het eind van het gesprek. Het gesprek verliep sowieso niet prettig. Staatssecretaris De Krom was heel neutraal. Die maakte zich zorgen over een handhavingsoverleg waar hij over twee weken al zou moeten zitten, dus die wilde graag alle stukken met een uitgebreide toelichting. Die wilde graag een overzicht van alle verplichtingen van uitkeringsgerechtigden met de straffen die erop stonden als ze zich er niet aan hielden. Dus die had een heleboel feitelijke vragen. Wij hebben hem toegezegd dat hij de antwoorden daarop gelijk zou krijgen na afloop van dat overleg.

De **voorzitter**:

Hij zat daarbij.

De heer **Krug**:

Die zat erbij.

De **voorzitter**:

Dus die zaten met z'n tweeën.

De heer **Krug**:

Maar de minister zat daar heel geharnast in. Die vertelde dat hij de Integrale Rapportage Handhaving had gezien, dat hij daar helemaal niet over te spreken was, dat de dingen die daarin stonden, absoluut onvoldoende waren om de taakstelling van 180 miljoen in het kader van het fraudebeleid te realiseren, dat hij wilde dat er een ambtelijke werkgroep kwam om die boete van drie maanden zo gauw mogelijk uit te werken, zodat die in de wetgeving kon worden opgenomen, en dat hij een externe commissie van mensen uit de wetenschap en een fraudeofficier van justitie wilde om hem te adviseren, omdat hij wat er toen lag, absoluut onvoldoende vond.

De **voorzitter**:

Waarom was hij ervan overtuigd dat die cijfers niet konden kloppen?

De heer **Krug**:

Omdat dat in zijn belevingswereld heel anders was. Hij kwam zelf oorspronkelijk natuurlijk ook uit de opsporing bij de Belastingdienst, dus ik denk dat hij een ander beeld van de wereld had dan het beeld dat wij van de wereld hadden op basis van de gegevens die wij verzameld hadden.

De **voorzitter**:

Had hij een onderbouwing?

De heer **Krug**:

Wat zegt u?

De **voorzitter**:

Had de minister een onderbouwing?

De heer **Krug**:

Nee.

De **voorzitter**:

Oké. Is die waarheid nog vastgesteld? U beschreef dat er één waarheid was en dat iemand iets anders wilde of dat de minister iets anders wilde.

De heer **Krug**:

Mij staat niet meer voor de geest wat er uiteindelijk in het

Handhavingsprogramma 2011 is opgenomen. Dat is voor de jaarwisseling nog wel naar de Kamer gegaan. Ik neem aan dat het hoofdstuk over nalevingsniveaus er gewoon in is blijven staan. Zo zijn ambtenaren wel.

De **voorzitter**:

Hoe belangrijk is het dat er een grondslag is voor beleid?

De heer **Krug**:

Ik ben zelf wetenschappelijk getraind, dus ik heb de neiging om te zeggen: als je beleid maakt, dan maak je gebruik van de wetenschappelijke kennis en de kennis van de uitvoeringsorganisaties, voor zover die gecheckt is en uit meerdere bronnen aannemelijk is. Dat was hier het geval.

De **voorzitter**:

U vertelde dat de staatssecretaris er ook bij zat. Was u op dat moment wel duidelijk wie er precies over die portefeuille ging?

De heer **Krug**:

Nee. Maar de minister was inhoudelijk verreweg het meest uitgesproken. We hebben ook uitgebreid over de fraudetaakstelling van 180 miljoen gepraat.

De **voorzitter**:

Daar gaan we het zo over hebben.

De heer **Krug**:

Daar hadden wij, realiseerde ik mij pas later, ook al uitzoekwerk voor gedaan. Maar de staatssecretaris was voornamelijk toevoerder. Hij had een aantal verlanglijstjes over informatie die hij dringend nodig had, omdat hij op korte termijn met de Kamer in overleg dacht te moeten gaan.

De **voorzitter**:

Als je als ambtenaar zulke gesprekken voert met twee bewindspersonen, is toch wel bekend wie precies over wat gaat?

De heer **Krug**:

Als ze er allebei zitten, dan gaan ze er allebei over. Dat betreft hun onderlinge taakverdeling. Dat is niet aan mij.

De **voorzitter**:

Ja. Er komt natuurlijk ook altijd een taakverdeling nadat ministers en

staatssecretarissen zijn geïnstalleerd. Dan is er altijd een verdeling. Dan weten ambtenaren op een ministerie welke bewindspersoon bij hen hoort.

De heer **Krug**:

Ja, maar als die taakverdeling is gepubliceerd en er vervolgens een overleg wordt gepland van de staatssecretaris met de ambtenaren, en de minister schuift daarbij aan, dan is dat voor de ambtenaren gewoon een gegeven, in die zin dat de minister zich er ook mee wil bemoeien.

De **voorzitter**:

Oké. Dus je hebt dan de informele code ... Nou ja, "informeel". Dit is dan een manier om ...

De heer **Krug**:

Ja, dat gebeurt op ambtelijk niveau ook. Als de directeur-generaal die verantwoordelijk is voor de arbeidsinspectie, bijvoorbeeld vindt dat hij moet aanschuiven bij een overleg waar hij in eerste instantie niet bij is uitgenodigd omdat een van zijn directeuren erbij zit, nou, dan komt hij erbij zitten; hij hoort bij de bestuursraad.

De **voorzitter**:

U gaf net ook aan dat de minister beaamde dat dan ook bij bedrijven fraude aangepakt moest worden. Heeft dat uiteindelijk nog een plek gekregen?

De heer **Krug**:

Volgens mij zijn er toen rond de Wet arbeid vreemdelingen ook wat aanscherpingen opgenomen.

De **voorzitter**:

U heeft dus inderdaad verteld wat voor gesprekken u met hem heeft gevoerd na zijn aantreden. U zei nog: dat was niet prettig. Wat moet ik mij daarbij voorstellen?

De heer **Krug**:

Het was zo erg dat mijn medewerkers en ook de collega's van andere directies die daarbij zaten, helemaal aangeslagen waren en met hangende schouders weggingen na afloop van het gesprek. Staatssecretaris De Krom kwam er toen achteraan om te zeggen dat we het niet zo erg moesten opnemen omdat de minister altijd wat stugger was in de omgang, en dat hij ons wilde bedanken voor onze inzet bij de voorbereiding van het overleg.

De **voorzitter**:

Gebeurde dat vaker met bewindspersonen?

De heer **Krug**:

Nee. Nooit.

De **voorzitter**:

U had dat nog nooit meegemaakt?

De heer **Krug**:

Nee, het was uitermate bot.

De **voorzitter**:

Helder. U heeft dat gesprek dus gevoerd ehm ... over die ... Nee, dat hebben we nog niet gehad. Welk gesprek voerde u met de nieuwe minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, minister Kamp, na zijn aantreden over de sancties in de sociale zekerheid?

De heer **Krug**:

Dat concentreerde zich bij mijn weten alleen op het drie maanden stopzetten van de uitkering. Hij benadrukte in dat overleg van 1 november dat hij dat niet in de strafrechtelijke maar in de bestuurlijke sfeer vorm wilde geven, en dat hij het eens was met het feit dat het moest gaan om fraude die als oogmerk financiële bevoordeling van de betrokkene had. Hij gaf ook uit eigen beweging aan dat hij niet allerlei kleine overtredingen wilde pakken, maar dat het moest gaan om financieel voordeel van €500 of meer.

De **voorzitter**:

Oké. Wat betekent het dat er een keuze wordt gemaakt om dat in het bestuurlijke te doen en niet in het strafrecht?

De heer **Krug**:

Dat je lik-op-stukbeleid kunt voeren via de uitkeringsinstantie en dat het niet via de rechter hoeft door de zaak voor te brengen en strafrechtelijk af te doen. Dat betekent dus dat je veel sneller kunt optreden en de zaak veel meer in eigen hand hebt.

De **voorzitter**:

Wat betekent dat voor de rechten, de rechtsbescherming, de rechtspositie van mensen als dat gebeurt, als je die verandering inzet?

De heer **Krug**:

Nou ja, als je een bestuurlijke boete krijgt, kun je daar bezwaar tegen maken. Uiteindelijk kun je tot de Centrale Raad van Beroep gaan om daartegen te protesteren, maar je kunt niet langs de strafrechter en hebt niet de bescherming die daar zit. De bestuurlijke afdoening, inclusief de Centrale Raad van Beroep, was over het algemeen toch wat meer op de hand van de overheid. Die was gauwer geneigd om aan te nemen dat wat de uitvoeringsinstantie aanvoerde, ook terecht was.

De **voorzitter**:

Weet u waarom minister Kamp dat wilde?

De heer **Krug**:

Nee.

De **voorzitter**:

Oké. Paste de insteek van de nieuwe minister bij het handhavingsprogramma dat er al lag?

De heer **Krug**:

Sorry?

De **voorzitter**:

Paste de insteek van de minister bij het handhavingsprogramma dat er al lag?

De heer **Krug**:

Hij zat er niet in in elk geval. Een aantal van de wensen van de minister zijn toegevoegd. Toen wij het gesprek van 1 november hadden gehad, heb ik een spoedberaad binnen het ministerie bij elkaar geroepen en gezegd dat wij op alle terreinen extra maatregelen moesten hebben om het handhavingsprogramma nog verder aan te kleden, om in de richting te gaan die de minister wilde – strenger handhaven – en om de fraudetaakstelling van 180 miljoen ingevuld te krijgen. Ik heb toen alle directies gevraagd om mij lijstjes met mogelijke aanpassingen aan te reiken. Toen ik die lijstjes met mogelijke aanpassingen had, heb ik ze onder de fotokopieermachine aan elkaar geplakt. Toen ben ik naar de minister gegaan en heb ik gezegd: dit hebben we, dus u kunt kiezen wat u nog toe wilt voegen aan het handhavingsprogramma. Toen zei hij: doe maar. Oftewel, alles.

De **voorzitter**:

Welke nieuwe maatregelen waren dat dan? Weet u dat nog?

De heer **Krug**:

Dat was rijp en groen. Dat was alles wat men had weten te bedenken, van wat hogere boetes tot meer opsporing erop zetten en allemaal van dat soort dingen. Ik heb me door die lijstjes integraal naar de minister mee te nemen ook de woede van mijn collega's op de hals gehaald, want iedereen had zelf nog graag even willen adviseren wat op zijn terrein de voorkeur had gehad als er een aanscherping moest komen. Maar we zaten in een enorme tijds-klem, want minister Donner had beloofd dat het handhavingsprogramma voor de jaarwisseling bij de Kamer zou liggen. Dat betekent in principe voor het kerstreces, en we zaten toen al een eind in november, dus wij hadden heel weinig tijd.

De **voorzitter**:

Hadden al die maatregelen die voorgelegd werden aan de minister, een inhoudelijke grondslag, waar we het net over hadden? Was ook feitelijk aangetoond dat bepaalde maatregelen bepaalde effecten konden hebben?

De heer **Krug**:

Er waren nog geen effecten berekend.

De **voorzitter**:

Oké.

De heer **Krug**:

Maar er werd binnen het departement sowieso altijd nagedacht over de vraag welke maatregelen effectief waren en die we dus zouden moeten handhaven, en over welke maatregelen niet effectief waren en we dus konden schrappen, en over of er nog maatregelen waren die niet getroffen waren die zouden kunnen helpen om het beleid beter te maken. Er zijn altijd wel overal lijstjes.

De **voorzitter**:

Als ik het even omdraai, dan zijn ambtenaren ook een tegenmacht. U zei: ik ben toen naar die kopieermachine gegaan en heb dat naar hem gebracht. Is een appreciatie of een beoordeling van ambtenaren niet belangrijk voordat het aan de minister wordt voorgelegd?

De heer **Krug**:

Ik ben daar wat tweeslachtig in. Ik ben opgegroeid in de klassieke traditie van Max Weber, namelijk dat de ambtenaar dienend is aan de bewindspersoon. Dus als een minister iets vraagt wat binnen de Grondwet is en waarmee de mensenrechten niet worden overschreden, dan krijgt hij wat hij wil. Aan de andere kant ben je als beleidsambtenaar op een hoger niveau wel gewend om maatregelen niet voor te stellen als ze niet op een of andere manier onderbouwd zijn, maar in dat geval heb ik erop vertrouwd dat wat de collega's uit de beleidsdirecties en uit de juridische directie voorstelden, voldoende gedragen werd door de werkelijkheid om het te kunnen voorstellen.

De **voorzitter**:

U zegt ook: behalve als het de Grondwet of mensenrechten raakt.

De heer **Krug**:

Jazeker.

De **voorzitter**:

Daar zit voor u de grens. Is bij het aanpassen van het handhavingsprogramma in beeld gebracht wat de gevolgen van de nieuwe maatregelen konden zijn voor mensen?

De heer **Krug**:

Van die laatste serie maatregelen denk ik niet. Over de maatregelen die al in het eerste concept waren opgenomen, was uitgebreid gesproken met het directeurenoverleg handhaving en met de mensen van UWV, SVB en gemeenten.

De **voorzitter**:

Wat kwam daaruit nadat u dat contact had gehad? Dus daar is gesproken over ...

De heer **Krug**:

De uitvoeringsorganisaties, zeker het UWV, hadden voornamelijk behoefte aan meer eigen beleidsruimte om zelf te kunnen beoordelen wat voor maatregelen ze zouden treffen en om in te schatten wat werkzaam was. Ze kwamen ook af en toe met voor de beleidsmensen heel verrassende dingen. Zo zei het UWV: "Als wij controles doen, bijvoorbeeld met de interventieteams, dan worden er gegevensbestanden tegen elkaar gelegd. Wij willen graag iedereen in het gegevensbestand van het UWV waar een

vergelijking mee gemaakt wordt, een brief sturen om te melden dat hun gegevens vergeleken zijn. Dan weten de mensen namelijk dat er gecontroleerd wordt. Dus ook als ze niet geselecteerd zijn voor een feitelijke controle, weten ze dat er wel degelijk op ze gelet wordt." Ik had er nog nooit aan gedacht dat het op die manier zou kunnen werken.

De **voorzitter**:

Dat kwam vanuit het UWV?

De heer **Krug**:

Ja. De SVB kwam bijvoorbeeld met mededelingen over de complexiteit van de regelgeving over samenleefsituaties in de AOW, en de gemeenten kwamen ook met dat soort dingen.

De **voorzitter**:

Sommigen zullen zeggen dat het tot bepaald gedrag zal leiden als je als overheid mensen informeert over waar en hoe je controleert.

De heer **Krug**:

Ja, de mededeling van het UWV zou zeker niet zijn geweest wáár het controleerde maar dát mensen gecontroleerd werden. Terugkijkend kan ik me voorstellen dat dat een effect heeft in de zin van: o, we zijn er niet van af met alleen een formuliertje invullen.

De **voorzitter**:

Ja. In de periode van Balkenende IV werd gesproken over handhavingsbeleid. In de periode Rutte I werd gesproken over fraudebeleid. We hebben daar eerder al even over gesproken. Wat betekent deze verandering voor de insteek van het nieuwe handhavingsbeleid na het aantreden van Rutte I?

De heer **Krug**:

Het betekende in elk geval dat de inleiding van het handhavingsprogramma dat er toen lag, sterk is aangepast aan de toonzetting van het regeerakkoord, dus dat er veel meer nadruk werd gelegd op fraudebestrijding ten opzichte van de preventieve maatregelen en ook dat de, om het wat informeel te zeggen, wat rechtser toonzetting van het kabinet daarin werd ondergebracht. Dat heb ik toen uit handen gegeven, want ik had zelf de algemene inleiding van de versie-Donner geschreven. Maar door de situatie thuis en de toonzetting in het gesprek met de minister, die bij mij wat moeilijk viel, heb ik toen aan een medewerker die zelf actief

VVD-lid was, gevraagd: joh, jij weet wat de minister bedoelt en wat de staatssecretaris wil, dus schrijf jij eens een mooie nieuwe inleiding. Vervolgens heb ik hem twee weken ernstig laten zweten.

De **voorzitter**:

Omdat?

De heer **Krug**:

Hij kwam er niet zo goed uit. Haha. Hij was inmiddels ook al vergiftigd door het nalevingsgedachtegoed.

De **voorzitter**:

Wat bedoelt u als u dat zegt?

De heer **Krug**:

Als iemand die ambtenaar is en dus neutraal is, maar wel degelijk actief partijlid is, er moeite mee heeft om het gedachtegoed van een minister van zijn partij goed te verwoorden, dan heeft hij een probleem.

De **voorzitter**:

Oké. U vertelde eerder over de relevantie van het onderscheid tussen niet weten, niet kunnen en niet willen. In hoeverre is bij het opstellen van het nieuwe handhavingsbeleid rekening gehouden met de aspecten niet weten en niet kunnen? Nogmaals, dat zijn dus mensen die niet precies weten hoe de regels in elkaar zitten of die wat voor beperkingen dan ook hebben waardoor ze het gewoon letterlijk niet kunnen.

De heer **Krug**:

We hebben daar in het Handhavingsprogramma 2011 in eerste instantie aandacht voor gevraagd, zo van: denk erom dat die twee aspecten ook spelen. Dat was voor de uitvoerders ook van belang, zo van: denk erom dat je met mensen te maken kan krijgen die gewoon niet kunnen naleven omdat er belemmeringen zijn, en je kunt met mensen te maken krijgen die het echt niet snappen. Op het terrein van voorlichting zijn er toen al een aantal maatregelen in het programma opgenomen. En we hebben een voorstel opgenomen voor een "Werkplaats Naleving". Zo heette dat, geloof ik. Dat was een website waar ambtenaren van de uitvoeringsinstanties informatie met elkaar konden uitwisselen over problemen die ze in de praktijk tegenkwamen bij de naleving van de SZW-regelgeving.

De **voorzitter**:

Ja. Ik geef het woord aan mevrouw Maatoug.

Mevrouw **Maatoug**:

Daar zijn we weer, meneer Krug. In het regeerakkoord van het kabinet-Rutte I staat dat fraude met uitkeringen harder moet worden aangepakt. Ik lees even voor: "Hardere aanpak fraude uitkeringen. Fraude met uitkeringen ondermijnt de solidariteit. Onterecht verstrekte uitkeringen zullen daadwerkelijk worden teruggevorderd, ongeacht de hoogte van de fraude. Bijstandsgerechtigden worden bij fraude bestraft met het inhouden van de uitkering gedurende drie maanden." Hier was een bedrag van 180 miljoen mee gemoeid, een taakstelling waar u al een paar keer naar heeft verwezen. Mijn eerste vraag aan u is: wanneer hoorde u voor het eerst over die 180 miljoen?

De heer **Krug**:

Toen wij spraken met de minister en de staatssecretaris, direct na de totstandkoming van het kabinet, in het overleg met het DG ASV.

Mevrouw **Maatoug**:

Dus na het verschijnen van het regeerakkoord.

De heer **Krug**:

Ja.

Mevrouw **Maatoug**:

Is deze taakstelling in overleg met het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid vastgesteld?

De heer **Krug**:

Niet bij mijn weten. Voor zover ik weet, stond die in de financiële bijlage van het regeerakkoord. We hebben dat regeerakkoord bekeken en zagen: hé, er is een taakstelling; vervelend!

Mevrouw **Maatoug**:

Dus u zag op pagina 12 of 13 van de financiële bijlage, zeg ik uit mijn hoofd, opeens een bedrag waarvan u dacht: hé, dat is van toepassing op mijn werk!

De heer **Krug**:

Ja, en de financiële afdeling zag het ongeveer tegelijkertijd.

Mevrouw **Maatoug**:

Dus ook de financiële afdeling van het ministerie van Sociale Zaken ...

De heer **Krug**:

... kwam er volgens mij pas na de totstandkoming van het regeerakkoord achter, ja.

Mevrouw **Maatoug**:

Was dat gebruikelijk?

De heer **Krug**:

Dat gebeurde wel vaker, ja. Ik herinner mij dat er, toen ik nog de sociale werkvoorziening deed, bij de tussenbalans van het toenmalige kabinet, bij het rondmaken van de begroting van dat kabinet, ineens een taakstelling van 150 miljoen voor de sociale werkvoorziening verscheen, uit het niets.

Mevrouw **Maatoug**:

Uit het niets.

De heer **Krug**:

Daar hebben we toen een mouw aan gepast.

Mevrouw **Maatoug**:

Dus u zegt dat het vaker gebeurde, dat het vaker voorkwam dat je als departement pas na het regeerakkoord wist: o, dit is wat is afgesproken. Kwam het ook weleens voor dat er ondersteuning was bij berekeningen of de invulling van beleid?

De heer **Krug**:

Bij de formatie werd de ondersteuning over het algemeen geleverd door het ministerie van Financiën en door het Centraal Planbureau. Een enkele maal, als al helemaal duidelijk was wat men op het terrein van een departement wilde, werd er ook ondersteuning daarvan gevraagd. Ik kan me niet herinneren dat ik iets van deze taakstelling wist voordat het regeerakkoord er was.

Mevrouw **Maatoug**:

Dus de taakstelling van 180 miljoen was u niet bekend. U zag die pas na het verschijnen van het regeerakkoord.

De heer **Krug**:

We wisten zelfs niet hoe die berekend was.

Mevrouw **Maatoug**:

U wist ook niet hoe die berekend was.

De heer **Krug**:

Nee.

Mevrouw **Maatoug**:

Heeft u, nadat het u voor het eerst voorkwam, de onderbouwing tot u kunnen nemen?

De heer **Krug**:

We hebben toen eerst diep gezocht.

Mevrouw **Maatoug**:

Waarom diep gezocht?

De heer **Krug**:

We moesten 180 miljoen op de begroting vinden. Het leek erop dat dat alleen bij de bijstand gevonden zou moeten worden. Dat betekent dat je het artikel voor de Wet werk en bijstand moet aanpassen en dat je het financiële verdeelmodel voor de bijstand naar de gemeenten toe mogelijk moet aanpassen. Dus dat betekent op korte termijn een heleboel werk voor de financiële afdeling en de beleidsafdelingen. Maar toen we gingen kijken naar de taakstelling, toen de financiële directie ging rondbellen, bleek dat de onderbouwing ook nog uiterst wankel was.

Mevrouw **Maatoug**:

U zegt "rondbellen". Wat bedoelt u daarmee?

De heer **Krug**:

Naar het ministerie van Financiën bellen om te vragen: weten jullie waar dat vandaan komt?

Mevrouw **Maatoug**:

En wat zeiden die toen? Wat zei het ministerie van Financiën?

De heer **Krug**:

Die zeiden bij mijn weten – dat heb ik de minister op 1 november ook voor

het eerst laten zien; ze wisten zelf ook niet waar dat bedrag vandaan kwam – dat ze uit een bijlage van de Sociale Zakenbegroting voor 2010, denk ik, gegevens hadden gehaald over overtredingen van de Wet werk en bijstand en overtredingen van de WW. Die hadden ze bij elkaar opgeteld. Dat waren er 29.000 en 27.000. Dat hadden ze vermenigvuldigd met het bedrag dat het Centraal Planbureau kon leveren voor de gemiddelde uitkering van drie maanden voor die regelingen. Zo kwamen ze op 180 miljoen.

Mevrouw **Maatoug**:

Opdat ik het even goed begrijp, meneer Krug. De onderbouwing van die 180 miljoen in het regeerakkoord is opgesteld door het ministerie van Financiën en het Centraal Planbureau. Die hebben gebruikgemaakt van de beleidsinformatie in de begroting.

De heer **Krug**:

De openbare begroting.

Mevrouw **Maatoug**:

De openbare begroting. Daarin hebben ze gekeken naar alle overtredingen die plaatsvonden. Op grond daarvan is die aanname gemaakt. Die is vermenigvuldigd met het bedrag van de uitkering en dat bedrag is geraamd.

De heer **Krug**:

Ja.

Mevrouw **Maatoug**:

Dus de onderbouwing was dat iedereen ...

De heer **Krug**:

En het merkwaardige was dat het idee was dat die fraudetaakstelling ten laste van de begroting van Sociale Zaken zou worden gebracht, terwijl de overtredingen van de WW die gecorrigeerd worden, in de premiegelden vallen en dus helemaal niet op de begroting terecht komen. Dus zeker de helft van die 180 miljoen kon helemaal niet op de begroting van Sociale Zaken gekort worden, tenzij gewoon als forfaitaire korting. We hebben uiteindelijk dan ook de oplossing gezocht door de 180 miljoen ...

Mevrouw **Maatoug**:

Daar kom we zo nog op terug.

De heer **Krug**:

... fraudetaakstelling op een soort staartpost van de begroting te zetten als onverdeeld, nog te verdelen. Ik weet niet of die er ooit vandaan gekomen is, of dat ...

Mevrouw **Maatoug**:

Daar komen we zo op terug. Ik wil het even goed begrijpen. Ik wil weten of ik u goed begrijp. Klopt het nu dat de onderbouwing zoals u die net heeft uitgelegd en ik die reproduceerde, betekende dat alle gevallen van fraude, alle fraudeurs, iedereen vanuit de beleidsinformatie uit de begroting, opgepakt moesten worden?

De heer **Krug**:

Overtredingen WW en overtredingen bijstand.

Mevrouw **Maatoug**:

Overtredingen WW en overtredingen bijstand.

De heer **Krug**:

Daar kwam nog bij dat het gegeven dat voor de WWB was gebruikt, namelijk 29.000 overtredingen, in het jaar daarna in de begroting, die ook al gepubliceerd was, gezakt was tot 21.000. Maar daar hadden ze niet voor gecorrigeerd.

Mevrouw **Maatoug**:

Ik concludeer even. Alle overtredingen werden meegenomen op basis van beleidsinformatie in de begroting. Die informatie klopte niet helemaal ...

De heer **Krug**:

Van de oude begroting, niet van de laatste begroting.

Mevrouw **Maatoug**:

Van de oude begroting. Die moest specifiek voor de bijstand naar beneden worden bijgesteld en het was ook nog eens zo dat de opbrengsten daarvan bij de premies terecht zouden komen en dus niet neersloegen op de begroting SZW.

De heer **Krug**:

Voor de bijstand zouden ze op de begroting van de gemeente neerslaan.

Mevrouw **Maatoug**:

Voor de WW niet, want die was premiegefinancierd. Oké. Dat is duidelijk.

De heer **Krug**:

We hadden dus dat overleg met de minister op 1 november. Toen hadden we die gegevens net weten te verzamelen. Die heb ik toen aan de minister gepresenteerd op een powerpointsheet. Die was verbaasd en zei: nou, dan moeten we de taakstelling maar uitsmeren over de bijstand, de werknemersverzekeringen én de volksverzekeringen.

Mevrouw **Maatoug**:

Dus in het regeerakkoord stond alleen de zin die ik net voorlas en die over bijstandsgerechtigden, die ik ook net voorlas.

De heer **Krug**:

Ja.

Mevrouw **Maatoug**:

Maar het was eigenlijk al heel snel duidelijk nadat de ambtenaren van Sociale Zaken ernaar hadden gekeken, dat dat niet kon. Dat legt u net uit. Wat gebeurde er toen?

De heer **Krug**:

Toen heeft de minister dus gezegd: dan moeten de maatregelen zowel op de WW als op de volksverzekeringen als op de bijstand betrekking hebben. Hij heeft toen opdracht gegeven aan een werkgroepje van ambtenaren om de korting van drie maanden te gaan uitwerken voor het boete- en maatregelenbesluit voor de sociale verzekeringen en voor de Wet werk en bijstand.

Mevrouw **Maatoug**:

Welke rol speelde deze taakstelling dan bij de invulling van het handhavingsbeleid?

De heer **Krug**:

Op zich geen enkele. Met alle maatregelen in de sfeer van het handhavingsbeleid moest die 180 miljoen gevonden worden. Dat was op zich ...

Mevrouw **Maatoug**:

Sorry. Ik onderbreek u nog een keer, meneer Krug. Je had ook kunnen zeggen: hé, de onderbouwing klopt niet helemaal; ik pas het bedrag aan.

De heer **Krug**:

Nee, want het stond in het regeerakkoord en dus stond het in de meerjarenramingen en dus moest het gerealiseerd ...

Mevrouw **Maatoug**:

Dus het regeerakkoord was leidend en het budgettaire kader was leidend?

De heer **Krug**:

Ja. Financiën zag ons aankomen met de mededeling: dat kunnen we niet leveren, dat gaan we niet leveren. Kijk, het gaat om 180 miljoen op een begroting van vele miljarden, dus het was zelfs binnen de bijstand, denk ik, nog wel op te hoesten geweest. We schrokken ook niet vreselijk van het bedrag an sich, maar wel van de manier waarop het onderbouwd was.

Mevrouw **Maatoug**:

Ja. U gaf net aan dat het in het regeerakkoord stond, dat dat de financiële kaders waren en dat dat dan leidend is. De opbouw van dat bedrag was structureel 180 miljoen. Het begon met in 2011 nog niks. In 2012 was het 50, dan 90, dan 140 en dan pas in 2015 die 180 en dan structureel die 180. U gaf net in het gesprek aan dat de minister, op dat moment minister Kamp, aangaf: ik wil het hele bedrag in de regeerperiode.

De heer **Krug**:

Ja.

Mevrouw **Maatoug**:

Kunt u uitleggen wat dat betekende?

De heer **Krug**:

Dat betekende dat hij hoopte dat het kabinet vier jaar zou blijven zitten.

Mevrouw **Maatoug**:

Betekende dat ook dat al eerder ... De budgetreeks was zo opgebouwd dat die 180 miljoen pas aan het einde van de regeerperiode taakstellend in de begroting stond.

De heer **Krug**:

Dat was een heel gebruikelijke manier van het opbouwen van een bezuiniging. Het eerste jaar heb je nodig om de regelgeving aan te passen. Je moet de Wet werk en bijstand aanpassen en je moet het boete- en maatregelenbesluit aanpassen. Dan ben je zo een jaar verder. Dan beginnen de uitvoeringsinstanties daar gevolg aan te geven en in de loop van de tijd bouwt dat op. Ik heb datzelfde meegemaakt met minister Melkert, toen hij de melkertbanen van start liet gaan. Die vroeg aan mij: hoeveel geld heb ik nodig voor de melkertbanen? Toen zei ik: nou, je wil 40.000 banen; die kosten inclusief de overhead en wat opkoopgeld voor gemeenten 40.000 gulden per stuk, toen nog, dus je hebt 1,6 miljard nodig. Toen is er ook een reeksje gemaakt opbouwend naar 1,6 miljard aan het eind van de kabinetsperiode. Hij ging naar minister Zalm toe ...

Mevrouw **Maatoug**:

Dus u kon de opbouw uit het regeerakkoord aanhouden?

De heer **Krug**:

Ja.

Mevrouw **Maatoug**:

Duidelijk.

De heer **Krug**:

En Melkert ging naar minister Zalm toe en zei: ik heb 1,6 miljard nodig. En Zalm zei: is goed, hier heb je het! Die kreeg het vanaf het eerste jaar, dus Ad Melkert zwom ineens in het geld. Haha.

Mevrouw **Maatoug**:

Dank je wel. Dank ú wel. We hadden het net al even over de collega's van de financiële afdeling die rond gingen bellen om de onderbouwing wat scherper te krijgen. Hoe verliep uw contact met de financiële afdeling van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid over de taakstelling van 180 miljoen?

De heer **Krug**:

We hebben het daar verder, afgezien van de constatering dat er van alles niet klopte, op dat moment niet meer over gehad.

Mevrouw **Maatoug**:

Oké. U heeft net met collega Belhaj, de voorzitter, gesproken over de lijst die

u aan de minister heeft gegeven, op dat moment minister Kamp. Het was ook snel duidelijk dat alleen de maatregelen voor de bijstand niet voldoende waren. Dat gaf u net aan in ons gesprek. Dat betekende dus dat er meer maatregelen getroffen moesten worden om dat bedrag te halen.

De heer **Krug**:

Die 180 miljoen. Ja.

Mevrouw **Maatoug**:

Kunt u aangeven welke extra dingen gebeurd zijn?

De heer **Krug**:

Nee. Dat weet ik niet.

Mevrouw **Maatoug**:

Oké.

De heer **Krug**:

Nogmaals, ik heb gezien dat die 180 miljoen op artikel 99 van de begroting werd geplaatst, onverdeeld, als taakstelling, maar ik heb daarna niet meer gezien wat er met dat artikel 99 is gebeurd.

Mevrouw **Maatoug**:

Kunt u nog een keer uitleggen wat dat dan betekent? Wat komt er dan in de begroting te staan?

De heer **Krug**:

Dan wordt het dus in een staartpost op de begroting ondergebracht, artikel 99. Dat gebeurt wel vaker, ook als er geld toegevoegd wordt waarvan nog niet zeker is bij welk begrotingsartikel het precies gaat worden ondergebracht. Daar staat dan dat er nog 180 miljoen in mindering moet worden gebracht, maar dat het nog niet verdeeld is.

Mevrouw **Maatoug**:

Men moet nog bedenken hoe, maar die 180 miljoen ...

De heer **Krug**:

Dat komt dat bij voorjaarsnota bijvoorbeeld of het gebeurt pas bij de najaarsnota ...

Mevrouw **Maatoug**:

Ja, dat is later ...

De heer **Krug**:

... of pas bij de volgende begroting, maar dat heb ik niet meer meegemaakt.

Mevrouw **Maatoug**:

Oké. Was de financiële taakstelling na uw eerste beoordeling, nadat u het regeerakkoord en uw collega's de financiële bijlage hadden gelezen en ook na dat gesprek met de bewindspersonen die op het ministerie kwamen, haalbaar volgens het ministerie van Sociale Zaken?

De heer **Krug**:

Ja, het was geen extreem groot bedrag.

Mevrouw **Maatoug**:

Het was een haalbaar bedrag ...

De heer **Krug**:

Alleen op de Wet werk en bijstand zou het wel een probleem geweest zijn. Dat ging toen om 6 miljard of zo.

Mevrouw **Maatoug**:

Dus het was niet haalbaar met enkel de maatregel zoals die in het regeerakkoord stond, maar als je extra dingen ging doen, was dat bedrag op zichzelf haalbaar.

De heer **Krug**:

Op zich is een bezuiniging van 180 miljoen niet heel verschrikkelijk.

Mevrouw **Maatoug**:

Heel duidelijk. Ik geef het woord aan mijn collega.

De **voorzitter**:

Zoals u eerder vertelde, werd na het aantreden van het kabinet-Rutte I het handhavingsbeleid aangepast. Er werd ingezet op strengere sancties voor uitkeringsgerechtigden die de regels niet naleven. Welke informatie had u op dat moment over het effect van strengere sancties op de naleving door uitkeringsgerechtigden? We hebben het er net eigenlijk ook al een beetje over gehad, maar ik wil het toch nog één keer ...

De heer **Krug**:

Zoals ik inderdaad aangaf, kan niet-naleving verschillende oorzaken hebben. Ik neem aan dat een sanctie in geval van het opzettelijk niet naleven van de regels uitermate effectief is, want dan krijgt iemand een tik op de vingers voor iets waarvan hij weet dat hij het niet had moeten doen. Maar in andere gevallen kan het mensen behoorlijk rauw op het dak vallen. Ook het UWV en de SVB hadden volgens mij de beleidslijn dat ze mensen er in eerste instantie op attendeerden dat ze de regels hadden overtreden. Dan werd er niet gelijk een korting opgelegd.

De **voorzitter**:

Weet u nog welke gesprekken u voerde met minister Kamp en staatssecretaris De Krom over de effectiviteit van strengere sancties?

De heer **Krug**:

Nee, daar hebben we het verder niet over gehad.

De **voorzitter**:

Oké. In 2010 wordt in de Integrale Rapportage Handhaving verslag gedaan van hoge nalevingsniveaus onder uitkeringsgerechtigden. We spraken daar net al over. In hoeverre geven nalevingsniveaus een indicatie van de effectiviteit van handhaving?

De heer **Krug**:

Nee, die geven een indicatie van de effectiviteit van de regeling, inclusief de handhaving. Als je heldere regels stelt die mensen snappen, dan zal de neiging zijn om die ook na te leven en dan zal het nalevingsniveau daardoor ook hoger zijn. Als je regels hebt die minder helder zijn, dan kan er meer behoefte zijn aan correctieve handhaving, dus aan het controleren van de tandenborstels bij de bijstand als het gaat om samenleving, en het checken van de opgaven van de uitkeringsgerechtigden als het gaat om gewerkt hebben of niet gewerkt hebben.

Een probleem bij alle uitkeringsregelingen is wel dat de uitvoerders zich in eerste instantie moeten baseren op gegevens die de belanghebbende zelf verstrekt. Dat geldt, denk ik, ook als het breder gaat over de toeslagen. Daarbij is dus altijd een risico aanwezig dat de belanghebbende hetzij opzettelijk verkeerde gegevens verstrekt om daar beter van te worden, hetzij per ongeluk een fout maakt en, als die in z'n voordeel uitpakt, denkt: nou ja, mooi meegenomen. Het blijft dus altijd een lastig traject, maar de

ervaring is wel dat als je glashelder weet te maken wat de regels zijn en wat de motivering daarachter is, het nalevingsniveau over het algemeen hoger is.

De **voorzitter**:

Ja, en dat is dus gewoon bewezen? Of staat dat ergens?

De heer **Krug**:

Als je naar de nalevingsniveaus bij Sociale Zaken kijkt, zie je dat ook. Bij de Arbeidsomstandighedenwet was een heel algemene regel opgenomen, namelijk de zorgplicht van de werkgever voor de gezondheid en het welzijn van de werknemer. Daarvan was het nalevingsniveau iets van 60%, geloof ik, omdat werkgevers zo iets hadden van: het zal wel. Maar als je zegt dat je dat en dat moet doen, dan zal een werkgever eerder denken: o, moet ik dat doen? Het is toen bij de Arbeidsomstandighedenwet door de branches opgepakt om daar nadere invulling aan te geven.

De **voorzitter**:

Ja. Had u op het moment van aantreden van Rutte I aanleiding om te denken dat het tot dan gevoerde handhavingsbeleid niet effectief was?

De heer **Krug**:

Nee.

De **voorzitter**:

Gaven de cijfers in 2010 aanleiding om de koers van het handhavingsbeleid te verleggen?

De heer **Krug**:

Ik heb de cijfers van 2010 niet meer gezien, want die werden uiteraard pas in 2011 verzameld voor de rapportage 2011 en die is na mijn tijd tot stand gekomen.

De **voorzitter**:

Dan geef ik het woord aan mijn collega Maatoug. O nee, dat is niet waar. Ik geef het woord weer aan mezelf. Ik ga nog even door. Een van de maatregelen uit het regeerakkoord van Rutte I was het korten van de bijstandsuitkering voor drie maanden bij herhaalde fraude. Dat gaf u net ook al aan. Waarom wilden minister Kamp en staatssecretaris De Krom van Sociale Zaken en Werkgelegenheid deze maatregel invoeren?

De heer **Krug**:

Als strafmaatregel voor mensen die bewust de sociale zekerheid een poot hadden uitgedraaid.

De **voorzitter**:

Wat was uw reactie ten aanzien van deze maatregel?

De heer **Krug**:

In eerste instantie was die in het regeerakkoord alleen toegesneden op de Wet werk en bijstand. Ik heb in die beruchte presentatie van 1 november 2010 de minister er ook op gewezen dat het mogelijk problematisch was om het terugvorderen van die drie maanden uitkering daadwerkelijk te realiseren, omdat, als het een uitkering was waar een gezin van moest leven, er dan gezinsleden waren die ten onrechte geen inkomen meer zouden hebben. En ik heb erop gewezen dat het ook voor een enkele uitkeringsgerechtigde die verder geen financiële middelen had, zo zou zijn dat die zijn huur en zijn gas en elektra niet meer zou kunnen betalen en zelfs geen eten meer zou kunnen kopen. Ik meen me te herinneren dat zelfs het grapje werd gemaakt: het kan toch niet zo zijn dat we de doodstraf invoeren?

De **voorzitter**:

Wat was de reactie van de minister op uw toelichting dat dit vergaande consequenties kon hebben voor mensen?

De heer **Krug**:

Daar knikte hij bij: ja, ja, dat is wel zo; daar moeten we naar kijken. Het was vervolgens dus de opdracht voor de ambtelijke werkgroep die naar het boete- en maatregelenbeleid zou gaan kijken, om daar vorm aan te geven.

De **voorzitter**:

Hoe heette die werkgroep? Weet u dat nog?

De heer **Krug**:

Ik heb die naam nooit gezien. Die is gevormd nadat ik weg was.

De **voorzitter**:

Ah, ja. Dus het was bekend dat die maatregel consequenties had. Hoe keek u aan tegen de proportionaliteit van deze maatregel? Was volgens u het korten van de bijstandsuitkering in alle gevallen te rechtvaardigen?

De heer **Krug**:

Zoals de minister zelf al zei, was het dat bij kleine fraudes van minder dan €500 zeker niet, maar in andere gevallen vond hij het proportioneel. Ik zei net bij de berekening van dat bedrag van 180 miljoen dat het ging om een boetebedrag van ongeveer €1.000 in de maand of alles bij elkaar €3.000, voor WW en bijstand samen. Voor de bijstand zou dat dus nog minder dan €1.000 in de maand geweest zijn.

De **voorzitter**:

Waar mensen van zouden moeten leven?

De heer **Krug**:

Nee, wat als boete zou worden ingehouden.

De **voorzitter**:

Ja, sorry. U heeft dus advies gegeven: dit zijn de consequenties.

De heer **Krug**:

Ja. "Laten we daar nog even goed naar kijken." Daar was de minister het mee eens. Dat moest die werkgroep dan maar gaan bekijken.

De **voorzitter**:

Oké. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Maatoug.

Mevrouw **Maatoug**:

We hebben al eerder de aanpak met bestandskoppelingen geraakt, meneer Krug. Ik wil het nu met u hebben over de Landelijke Stuurgroep Interventieteams. In uw rol als directeur Naleving vervulde u ook de rol van voorzitter van de Landelijke Stuurgroep Interventieteams. De Landelijke Stuurgroep Interventieteams stuurt een landelijke interventieteamstructuur aan, die zich bezighoudt met het bestrijden van fraude op het gebied van sociale zekerheid en illegale arbeid, maar ook met fiscale fraude. In de tijd dat u voorzitter was, bepaalde de Landelijke Stuurgroep Interventieteams welke projectvoorstellen voor interventieteamprojecten in welke regio's werden uitgevoerd. Daar lag ook de eindverantwoordelijkheid voor de inzet van de interventieteams. U knikt. Hoe zag de Landelijke Stuurgroep Interventieteams de eigen rol bij fraudebestrijding in de sociale zekerheid?

De heer **Krug**:

De landelijke stuurgroep had een tweeledige taakopvatting. Dat was aan de ene kant, zoals u al formuleert, het aansturen van de interventieteams. Over

het algemeen werd zo'n interventieteam op voorstel van een van de partijen in de landelijke stuurgroep gevormd.

Mevrouw **Maatoug**:

Kunt u de partijen even opnoemen of een aantal partijen?

De heer **Krug**:

De Belastingdienst, de Arbeidsinspectie, het UWV, de Sociale Verzekeringsbank en het Openbaar Ministerie/de politie participeerden daarin. Dan heb ik ze wel zo'n beetje gehad, denk ik. Dat waren over het algemeen voorstellen die in eerste instantie uit de hoek van de gemeenten kwamen. In de regio hadden ze vaak regionale coördinatoren of Regionale Platforms Fraudebestrijding die een voorstel ontwikkelden en in de regio ook al contact zochten met de uitvoeringsorganisaties die ze daarbij nodig dachten te hebben. Dan maakten ze gezamenlijk een voorstel. Dat werd voorgelegd aan de landelijke stuurgroep. Degene die het voorgesteld had, kwam het daar dan toelichten. Dan was het ofwel een hamerstuk, als iedereen dacht "dat ziet er goed uit" of het secretariaat had geadviseerd dat het in orde was, ofwel een onderwerp van discussie, als er kanttekeningen door het secretariaat werden geplaatst of als een van de leden van de stuurgroep vraagtekens bij het voorstel had.

Mevrouw **Maatoug**:

Wat was uw rol als voorzitter van de stuurgroep?

De heer **Krug**:

Zorgen dat het op tijd afgelopen was en zorgen dat er geen rare besluiten werden genomen. Ik herinner me nog de eerste vergadering die ik voorzat. Dat was al in september 2008, nog voordat ik officieel was aangetreden als directeur Naleving. De directeur Uitvoeringsbeleid was toen namelijk weggegaan. Die was daarvoor voorzitter. Ik herinner me dat er een voorstel lag van de gemeente Ede om een interventieteam in te zetten in de kennelijk beruchte wijk Veldhuizen omdat jongelui daar op scootertjes rondcrossten en er vanuit garageboxen handel werd gedreven die de gemeente verdacht vond. Toen heb ik mijn meest vertrouwde medewerker gevraagd: "Ga jij eens even naar Ede. Er rijdt toch een trein van Den Haag naar Ede, dus ga daar eens even praten bij de gemeente en vragen wat daar precies aan de hand is. Ga gewoon eens kijken in die wijk hoe eng dat er nou uitziet." Die kwam terug, zo van: "Ik weet niet waar zij zich druk over maken, maar het is een hele normale wijk met wat oudere flats en inderdaad een nogal laaggeschoolde bevolking. Maar om nou te zeggen dat het er heel eng uitziet

... Ik weet niet of het verstandig is om daar nou een interventieteam doorheen te jagen."

Mevrouw **Maatoug**:

Meneer Krug, ik wil daar in het blok waarin we nu zitten, stap voor stap doorheen gaan, zodat we beter begrijpen hoe dat dan gaat. U gaf net een voorbeeld. We zullen dat voorbeeld gebruiken. Maar kunt u in algemene zin zeggen hoe de Landelijke Stuurgroep Interventieteams bepaalde welke projectvoorstellen werden goedgekeurd?

De heer **Krug**:

De projectvoorstellen werden goedgekeurd als de partijen die wilden deelnemen, ook capaciteit beschikbaar hadden – dat was nog weleens een probleem, vooral als er politie-inzet werd geleverd – en als de inschatting van de partijen aan tafel was dat er ernstige situaties aan de hand waren in de wijk waar het over ging of in de bedrijfstak waar het over ging, bijvoorbeeld de champignonkwekerijen, of in het bedrijf waar het over ging. Als iedereen het daar vanuit de verschillende invalshoeken over eens was, dan keurden we dat goed.

Mevrouw **Maatoug**:

Zo'n voorstel kwam er, neem ik aan, vaker als iedereen het eens was. Dan zei iedereen: dit is een goed idee. Wat deed de Landelijke Stuurgroep Interventieteams dan?

De heer **Krug**:

Die keurde dan het projectvoorstel dat er lag goed, en dan gingen de projectdeelnemers aan de slag.

Mevrouw **Maatoug**:

Dus als de projectdeelnemers het wilden, een meerwaarde zagen, samen een voorstel maakten en dat neerlegden, stemde de Landelijke Stuurgroep Interventieteams daarmee in.

De heer **Krug**:

Ja, en die legde dan tegelijkertijd de verplichting op om daar minimaal één keer per jaar over te rapporteren, als het een project was dat over de jaargrens heen ging. We kregen dan dus de tussenrapportages en de eindrapportage te zien. Die stelden we dan vast.

Mevrouw **Maatoug**:

Werden er weleens projecten afgewezen?

De heer **Krug**:

Dat project in Ede dat ik net noemde, heb ik in eerste instantie teruggestuurd met de mededeling dat er een betere onderbouwing gewenst was. Het heeft toen een hoop voeten in de aarde gehad voordat er een aangepast en vooral afgezwakt voorstel kwam voor een veel kleinere interventie. Dat hebben we uiteindelijk goedgekeurd.

Mevrouw **Maatoug**:

Maar in dat geval wilden de deelnemende partijen het project ook.

De heer **Krug**:

In de afgezwakte vorm wel, ja.

Mevrouw **Maatoug**:

Maar was er, los van dat u af en toe een medewerker ergens heen stuurde, een andere vorm van een inhoudelijke check op de voorstellen die langskwamen?

De heer **Krug**:

Nee, dat gebeurde primair door de deelnemende organisaties.

Mevrouw **Maatoug**:

Dus de deelnemers bepaalden in ...

De heer **Krug**:

Ik toetste marginaal.

Mevrouw **Maatoug**:

En zo'n marginale toetsing deed u bij dat voorbeeld in Ede.

De heer **Krug**:

De eerste keer heb ik moeilijk gedaan over dat project in Ede, ook omdat het mijn eerste vergadering was en ik ook een beetje mijn stempel op de projectgroep wilde drukken.

Mevrouw **Maatoug**:

Ah, dus u dacht: ik laat even zien dat de voorzitter niet alleen op de tijd let ...

De heer **Krug**:

Ik wilde even laten zien dat we niet alles zouden laten passeren, ja.

Mevrouw **Maatoug**:

... maar ook af en toe leest wat het voorstel is.

De heer **Krug**:

Nou, ik liet ze sowieso altijd door m'n medewerkers lezen. Ik was ook verantwoordelijk naar de minister toe. Ik moest kunnen verantwoorden waarom ik een project had goedgekeurd, ook als de Kamer moeilijk deed. Ik herinner me dat de heer De Jong van de PVV op een gegeven ogenblik vragen stelde aan de minister over een project in Utrecht. Dan moet de minister die vragen beantwoorden, dus dan moet je dat als voorzitter van de projectgroep ook voor je rekening kunnen nemen.

Mevrouw **Maatoug**:

We gaan door om het samen even goed te snappen. Die interventieteamprojecten zijn risicogestuurd. Dat wil zeggen dat handhaving plaatsvindt op basis van risicoanalyses, waarna alleen personen of adressen met een verhoogd risico op fraude worden gecontroleerd. U knikt. Hoe kwamen de risicoanalyses voor interventieteamprojecten tot stand?

De heer **Krug**:

Dat verschilde als het ging om bedrijfstukken of om grote bedrijven. Ik herinner me bijvoorbeeld een controle bij de Beverwijkse Bazaar, waar ik bij was. Over het algemeen was het op basis van een risicoanalyse van de gemeente zelf of van de Arbeidsinspectie. Die was niet specifiek op databestanden gebaseerd, maar op directe controles die ze al afzonderlijk hadden uitgevoerd. Als het ging om uitkeringsachtige situaties, bijvoorbeeld in wijken, dan werd er in eerste aanleg gebruikgemaakt van de infrastructuur die het Inlichtingenbureau al tot stand had gebracht om gegevens van het UWV, van de bijstand en van de Belastingdienst over hetzelfde bsn-nummer aan elkaar te koppelen. Dat gebeurde dus in een beschermde omgeving bij het Inlichtingenbureau. Toen ik begon met dit werk ben ik daar ook een keer langsgegaan in Utrecht, om te kijken hoe men dat aanpakte.

Mevrouw **Maatoug**:

U gaf net aan dat het soms een observatie was, zoals bij De Bazaar. Dat kon dan de risicoanalyse zijn. En soms was het na analyse van een bestandskoppeling, mede door het Inlichtingenbureau.

De heer **Krug**:

Ja.

Mevrouw **Maatoug**:

Op dat laatste zou ik wat verder door willen gaan, meneer Krug. Binnen interventieteamverband werden er ten behoeve van risicoanalyses bestanden met gegevens uitgewisseld tussen verschillende overheidsorganisaties, zoals het UWV, de Belastingdienst en gemeenten. Had de Landelijke Stuurgroep Interventieteams aandacht voor waar de burgergegevens die uitgewisseld werden, terechtkwamen?

De heer **Krug**:

U zegt "risicoanalyses"; we hebben onderscheid gemaakt. Aan de ene kant had je het koppelen van gegevens voor een project dat al gepland was. Bijvoorbeeld een gemeente, het UWV en de Belastingdienst zeiden: we moeten daar en daar eens gaan kijken. Dan werd er niet nog een aparte risicoanalyse gemaakt. Dan werden de gegevens van die drie partijen bij het Inlichtingenbureau gekoppeld. Daarnaast was er een traject, dat nog experimenteel was in mijn periode, waarbij de SIOD probeerde ...

Mevrouw **Maatoug**:

Meneer Krug, u geeft een heel helder antwoord, maar ik was vooral benieuwd naar het volgende. Dan zijn ze gekoppeld. Dat heb je gedaan. Had de Landelijke Stuurgroep Interventieteams er dan zicht op waar die gegevens terechtkwamen?

De heer **Krug**:

Die werden dan ter beschikking gesteld. De adressen waar er mogelijk iets aan de hand was, werden dan aan het onderzoeksteam van bijvoorbeeld de gemeente plus de Belastingdienst ter beschikking gesteld. Die keken dan gezamenlijk naar die adressen of personen voor nader onderzoek.

Mevrouw **Maatoug**:

Mijn vraag was: was er aandacht voor hoe deze gegevens verder gedeeld werden, bijvoorbeeld met een collega-dienst bij de gemeente buiten het project? Had de Landelijke Stuurgroep Interventieteams daar zicht op?

De heer **Krug**:

Er was alleen de algemene regel dat die niet gedeeld mochten worden.

Mevrouw **Maatoug**:

Was het beeld dat die algemene regel gehandhaafd werd?

De heer **Krug**:

Ik had de indruk van wel, ja.

Mevrouw **Maatoug**:

Oké. De interventieteams voerden onder andere zogenoemde wijkgerichte projecten uit. Dit is bekend komen te staan als de wijkgerichte aanpak. Wat hielden deze wijkgerichte interventieteamprojecten in? En kunt u ons even meenemen naar het begin van zo'n project? Hoe ging dat?

De heer **Krug**:

Het begin van zo'n project was over het algemeen dat een sociale dienst bij een gemeente zei: "We hebben de indruk dat het aandeel uitkeringsgerechtigden in deze wijk heel hoog is en dat een belangrijk deel van die uitkeringsgerechtigden het ook minder nauw neemt met de regels. Er wordt dus zwartgewerkt. Dat strekt zich mogelijk ook uit tot de werknemersverzekering, dus bijvoorbeeld tot de WW."

Mevrouw **Maatoug**:

U gaf net dat voorbeeld van de gemeente Ede. De gedachte daar is dan: het gaat hier niet goed; er zijn hier problemen. Is dat zo'n begin?

De heer **Krug**:

Dat is een begin, ja.

Mevrouw **Maatoug**:

Gaat u door.

De heer **Krug**:

Dan werd er dus een projectplan gemaakt door de gemeente, door het UWV, als dat het ermee eens was, en door de Belastingdienst, want die beschikte over de gegevens van werkenden in de loonbelasting. Dan werden de gegevens van die drie partijen aangeleverd aan het Inlichtingenbureau. Dat zocht dan naar een match. Die matches werden dan beschikbaar gesteld aan de controleurs, die feitelijk de controles gingen doen.

Mevrouw **Maatoug**:

Dank voor deze duidelijke toelichting. Wie besloot welke wijken er in aanmerking kwamen voor een wijkgericht project?

De heer **Krug**:

Dat waren in eerste instantie over het algemeen de gemeenten.

Mevrouw **Maatoug**:

De gemeentes zelf. Daar begon het dus mee. En in principe deed u als Landelijke Stuurgroep Interventieteams alleen een marginale toets.

De heer **Krug**:

Ja.

Mevrouw **Maatoug**:

Wat waren de opbrengsten van dergelijke wijkgerichte interventieteamprojecten?

De heer **Krug**:

Ik weet dat niet specifiek van de wijkgerichte projecten. Ik weet wel dat toen wij de minister op 1 november 2010 informeerden, de opbrengsten sinds het begin van de interventieteams, dus vanaf 2004 zo'n beetje, ongeveer 40 miljoen waren. Maar dat betrof ook de bedrijfsgerichte projecten. Er waren toen 220 of 225 projecten gedraaid. Die hadden bij elkaar 40 miljoen aan geconstateerde fraudes en terugvorderingen opgeleverd.

Mevrouw **Maatoug**:

Oké. Voor de risicoanalyses van interventieteamprojecten werden ook persoonsgegevens gebruikt. We hebben het daar al over gehad: die werden uitgewisseld en aan elkaar gekoppeld. In 2006 publiceerde het College bescherming persoonsgegevens, de voorloper van de Autoriteit Persoonsgegevens, de notitie Fraudebestrijding door Bestandskoppeling.

De heer **Krug**:

Ja.

Mevrouw **Maatoug**:

Volgens mij bladert u daar nu naartoe.

De heer **Krug**:

Ja, ik moet even zoeken in mijn dikke stapel.

Mevrouw **Maatoug**:

In deze notitie stelt het college dat koppelen van bestanden met persoonsgegevens alleen mag op basis van een goed onderbouwd

selectieprofiel, en een selectieprofiel bestaat uit een reeks van kenmerken of eigenschappen van Nederlandse burgers, bijvoorbeeld uitkeringsgerechtigden of ondernemers, die in onderlinge samenhang het risico op een bepaalde regelovertreding, bijvoorbeeld het niet opgeven van vermogen of het tewerkstellen van illegale werknemers, goed voorspellen.

De heer **Krug**:

Ja.

Mevrouw **Maatoug**:

Ja? U herkent het. Hoe was het contact tussen het College bescherming persoonsgegevens en de Landelijke Stuurgroep Interventieteams toen u aantrad als voorzitter?

De heer **Krug**:

Dat contact was al vrij in het begin gelegd. Het was, denk ik, in 2004, bij de start van de Landelijke Stuurgroep Interventieteams, dat de voorzitter contact heeft gelegd met de voorzitter van op dat moment het College bescherming persoonsgegevens. Het College bescherming persoonsgegevens had op dat moment nog geen wettelijke basis, tenminste, zijn bevoegdheden waren niet wettelijk gebaseerd. De omschrijving die u noemt, was een omschrijving die het college zelf had neergelegd en die in de wetgeving die toen nog in voorbereiding was, moest worden opgenomen, naar hun idee.

Mevrouw **Maatoug**:

Oké.

De heer **Krug**:

Het idee vanuit de Landelijke Stuurgroep Interventieteams, vanuit de voorzitter, was dat de risicoprofielen waar de interventieteams mee zouden moeten gaan werken – we waren het er wel over eens dat dat wenselijk was – in nauw overleg met het college zouden moeten worden ontwikkeld, want het was nieuw terrein.

Mevrouw **Maatoug**:

Dus u was nieuwe dingen aan het doen.

De heer **Krug**:

Zij waren daar theoretisch nieuw mee bezig en de interventieteams waren daar ook nieuw mee bezig.

Mevrouw **Maatoug**:

Het was dus een innovatieve werkwijze. Het was nieuw. Er was dus ook overleg met het College bescherming persoonsgegevens over de vraag hoe je dat dan goed doet.

De heer **Krug**:

Ja, en net voordat ik aantrad, was er aan de Sociale Inlichtingen-en Opsporingsdienst, die ook een clubje had dat bezig was met het ontwikkelen van selectieprofielen en risicoprofielen, gevraagd: kunnen jullie aan de hand van een paar voorbeeldbestanden met gegevens proberen om tot de ontwikkeling van een paar risicoprofielen te komen?

Mevrouw **Maatoug**:

Was er overleg geweest over de notitie die ik net noemde: de notitie Fraudebestrijding door bestandskoppeling?

De heer **Krug**:

Dat was voor mijn tijd. Dat weet ik niet. Ik kende 'm wel. Ik heb zelf ook onmiddellijk nadat ik voorzitter was geworden, contact met Kohnstamm gezocht en een afspraak met hem gemaakt om kennis te maken, ook om die afspraak om samen op te trekken op dit terrein te herbevestigen.

Mevrouw **Maatoug**:

Naar aanleiding van de notitie Fraudebestrijding door bestandskoppeling begint de Sociale Inlichtingen-en Opsporingsdienst in 2008 in opdracht van de Landelijke Stuurgroep Interventieteams met het ontwikkelen van selectieprofielen, zoals u net ook al zei. Ze werken daarbij samen met het Inlichtingenbureau, dat gegevensbestanden anoniem koppelt in een afgeschermd digitale omgeving ...

De heer **Krug**:

Blackbox.

Mevrouw **Maatoug**:

... die Blackbox wordt genoemd. Wat was de stand van zaken met betrekking tot het ontwikkelen van de selectieprofielen toen u aantrad als voorzitter van de Landelijke Stuurgroep Interventieteams in augustus 2008?

De heer **Krug**:

Toen was er nog niet veel. Ik moet even terugbladeren in mijn aantekeningen, want het is heel technisch. Ik heb voor het eerst, afgezien

van een werkbezoek dat ik aan de SIOD heb gebracht, net zoals ik aan het Inlichtingenbureau een werkbezoek heb gebracht, pas in december 2009 een rapportage van Blackbox gekregen en van de activiteiten die de SIOD in het kader van die risicoprofielen aan het ontwikkelen was. Toen schrokken we in de stuurgroep een beetje omdat daar ...

Mevrouw **Maatoug**:

Wat stond er in die rapportage?

De heer **Krug**:

Daar kon in worden gelezen dat ook etniciteit een van de elementen was die een rol zou kunnen spelen. Daar hebben we toen onmiddellijk van gezegd dat dat stigmatiserend was en dat dat absoluut niet gebruikt kon worden.

Mevrouw **Maatoug**:

We waren zonet bij begin 2008. De Sociale Inlichtingen-en Opsporingsdienst informeert de Landelijke Stuurgroep Interventieteams regelmatig over de voortgang van de ontwikkeling van selectieprofielen. In december 2009 krijgt u als Landelijke Stuurgroep Interventieteams zo'n tussenrapportage over de voortgang, waaruit blijkt – u geeft dat net aan – dat er voor het ontwikkelen van een selectieprofiel voor bijstandsfraude ook bijzondere persoonsgegevens werden gebruikt. Het ging hier om persoonsgegevens waaruit iemands etniciteit blijkt. In de rapportage staat geschreven: herkomst (eticiteit) heeft met name voor witte fraude en woonfraude een voorspellende waarde. U geeft net aan dat u daar even van schrok.

De heer **Krug**:

Daar hebben we van gezegd: dat kan niet; dat is stigmatiserend.

Mevrouw **Maatoug**:

Maar men was daar wel mee bezig. U zag dat dus pas in de rapportage?

De heer **Krug**:

Ja.

Mevrouw **Maatoug**:

Wat was uw reactie op deze tussenrapportage en het feit dat die bijzondere persoonsgegevens gebruikt werden?

De heer **Krug**:

Bijzondere persoonsgegevens kunnen ook leeftijd of geslacht zijn. Daar was

ik op dat moment niet bijzonder door gechoqueerd. Dat was ik wel door die etniciteit. Dat kon écht niet.

Mevrouw **Maatoug**:
Waarom niet?

De heer **Krug**:
Ik werkte zelf in een directie die behoorlijk divers was samengesteld en waar mijn medewerkers ook direct zeiden: dit kan niet.

Mevrouw **Maatoug**:
Maar waarom kon het niet? De collega's van de SIOD waren analyses aan het maken en gaven aan dat herkomst met name voor witte ...

De heer **Krug**:
Dat was discriminerend. Dat was echt stigmatiserend. Dat mocht niet.

Mevrouw **Maatoug**:
U zag de tussenrapportage. Waren er binnen de Landelijke Stuurgroep Interventieteams en ook in de werkwijze van de SIOD waarborgen om te voorkomen dat er bijzondere persoonsgegevens werden gebruikt bij de ontwikkeling van selectieprofielen?

De heer **Krug**:
Nee.

Mevrouw **Maatoug**:
Die waren er niet?

De heer **Krug**:
Het was een experimenteel traject. Er was aan de SIOD gevraagd om te proberen tot risicoprofielen en selectieprofielen te komen voor adressen en personen die nader onderzocht moesten worden.

Mevrouw **Maatoug**:
U was dus nieuwe dingen aan het doen en ...

De heer **Krug**:
Het had een hele nobele doelstelling hoor. Het was bedoeld om zo min mogelijk mensen met controles lastig te vallen waar niet gecontroleerd hoefde te worden.

Mevrouw **Maatoug**:

Toen ik net vroeg welke waarborgen er waren, ook in de aanpak van de SIOD, gaf u eigenlijk aan dat die er niet waren. Klopt dat?

De heer **Krug**:

Volgens mij was er geen beperking in hun onderzoeksaanpak. Ik had die onderzoeksaanpak niet opgesteld, hè. Die was er al. Ik werd er pas op geattendeerd toen die tussenrapportage kwam.

Mevrouw **Maatoug**:

Dat is heel duidelijk.

De heer **Krug**:

Tegelijkertijd begon toen ook te spelen dat het College bescherming persoonsgegevens een paar keer bij de SIOD meekeek naar wat ze aan het doen waren. Die begonnen toen wat te draaien in hun opstelling. Ze begonnen toen de Wet bescherming persoonsgegevens tot stand was gekomen en zij ook wat meer bevoegdheden hadden gekregen, duidelijk afstand te nemen van wat er bij de SIOD gebeurde.

Mevrouw **Maatoug**:

Ja, want het College bescherming persoonsgegevens laat in februari 2010 aan de Sociale Inlichtingen-en Opsporingsdienst weten dat zij ambtshalve een onderzoek starten naar de gegevensverwerking in het kader van het ontwikkelen van de selectieprofielen. Daarin geven ze ook aan dat uit dat onderzoek blijkt dat de werkwijze op een aantal punten, namelijk drie artikelen ...

De heer **Krug**:

Het ging nog niet over de bijzondere persoonsgegevens op dat moment. Het bleek dat er geen beveiligingsplan was, dat bewaartermijnen van de gegevensbestanden waren overschreden omdat ze nog een dubbelcheck wilden doen met diezelfde bestanden, en dat er nog geen voorziening was getroffen voor de informatieplicht naar de onderzochte personen.

Mevrouw **Maatoug**:

Dus het College bescherming persoonsgegevens geeft aan dat op drie punten de Wet bescherming persoonsgegevens wordt overtreden. Wat vond u van dit onderzoek en de bevindingen van het college?

De heer **Krug**:

Daar hebben we de minister over geïnformeerd, in die zin dat tamelijk alarmerend was en dat dat problemen ging opleveren.

Mevrouw **Maatoug**:

Dat was totdat het college die brief schreef onbekend?

De heer **Krug**:

Ja.

Mevrouw **Maatoug**:

Ook bij u als voorzitter van de Landelijke Stuurgroep Interventieteams?

De heer **Krug**:

Wij keken niet mee bij de SIOD naar wat er gebeurde. Die zaten met een paar mensen in een afgesloten kamertje met van alles te experimenteren.

Mevrouw **Maatoug**:

Wiens taak was het om mee te kijken?

De heer **Krug**:

De directeur van de SIOD.

Mevrouw **Maatoug**:

Uiteindelijk stoppen de Sociale Inlichtingen-en Opsporingsdienst en het Inlichtingenbureau in 2011 met het ontwikkelen van risicoprofielen en de Blackbox.

De heer **Krug**:

In april 2010 heeft de SIOD een definitieve rapportage uitgebracht over de Blackbox. Daar kwam uit dat die enkelvoudige koppelingen, die het Inlichtingenbureau al eerder deed, zinvol waren, maar dat ze met het creëren van selectieprofielen eigenlijk weinig opgeschoten waren.

Mevrouw **Maatoug**:

Ze geven in dat stuk ook aan dat er weinig voorspellende waarde zit in de modellen die ze hebben ontwikkeld.

De heer **Krug**:

Precies, dus ze hadden niks in handen. Toen daar in juni nog de definitieve bevindingen van het College bescherming persoonsgegevens overheen

kwamen heeft de SIOD gezegd: wij gaan de problemen rond het beveiligingsplan en de bewaartermijnen oplossen. Voor de informatieplicht naar de onderzochte personen hebben wij als LSI gezegd dat we daarover advies zouden gaan vragen aan twee externe bureaus. Die externe bureaus kwamen toen, in februari volgens mij, met de mededeling dat ze breder hadden gekeken dan alleen de informatieplicht en dat er voor het opstellen van de profielen een wettelijke regeling nodig was, dus dat dat niet zomaar allemaal kon.

Mevrouw **Maatoug**:

Oké. Dus eigenlijk de werkzaamheden en de nieuwe ...

De heer **Krug**:

Toen zijn die werkzaamheden stopgezet.

Mevrouw **Maatoug**:

En wat was de reden om te stoppen met het ontwikkelen van risicoprofielen, vraag ik tot slot.

De heer **Krug**:

Die was drieledig. Wat ontwikkeld was, leverde geen hout op. Er lag een negatief advies van het College bescherming persoonsgegevens, zelfs met het dreigement van een dwangsom, op het bordje van de directeur van de SIOD. En dan was er nog het advies van HEC en Zenc, de twee bureaus, dat er een wettelijke regeling nodig was voor de koppeling van gegevens op basis van risicoprofielen.

Mevrouw **Maatoug**:

Dank u wel, meneer Krug. Ik geef het woord terug aan de voorzitter.

De **voorzitter**:

We zijn aan het einde gekomen van dit openbaar verhoor. Namens de enquêtecommissie dank ik u voor dit verhoor en sluit ik hierbij de vergadering.

Sluiting 11.58 uur.
